

COMMENTARIA
IN ARISTOTELEM
GRAECA

EDITA CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

VOLUMEN XI

SIMPLICII IN LIBROS DE ANIMA COMMENTARIA

BEROLINI
TYPIS ET IMPENSIS G. REIMERI
MDCCCLXXXII

SIMPLICII
IN LIBROS ARISTOTELIS
DE ANIMA
COMMENTARIA

CONSILIO ET AUCTORITATE

ACADEMIAE LITTERARUM REGIAE BORUSSICAE

EDIDIT

MICHAEL HAYDUCK

BEROLINI
TYPIS ET IMPENSIS G. REIMERI
MDCCCLXXXII

PRAEFATIO

Codices manuscriptos, qui Simplicii in libros Aristotelis de Anima commentaria aut integra aut partem continent, Adolfus Torstrik in bibliothecis Italiae Galliae Hispaniae Britanniae duodecim omnino inspexit. Sunt autem hi:

I LAURENTIANUS 85, 21 forma maxima, chartaceus, saeculi XIII aut XIV, optime scriptus. initium prooemii (p. 1. 2) in hoc libro, ut in reliquis praeter tres, quos infra dicam, omnibus deest. charta multis locis atramento exesa postea allitis scidulis resarta est, in quibus quae deperierant rescripta sunt. exitum totius operis neque hic codex neque ullus alius, quem novimus, integrum tradit. hic liber totus collatus et lectionis discrepantia ubique a me adnotata est. scripturas primariam et correctam siglis A¹ et A² distinxi.

II NEAPOLITANUS III D 10, forma maxima, chartaceus, saeculi XIV. L praeter alia fragmenta partes quasdam horum commentariorum continet. collata sunt aliqua p. 280 307 310—313 317—320. lacunae, quae passim occurrunt, cum iis, quae in codice A sunt redintegrata, ita congruunt, ut ex illo fonte memoriam huius libri fluxisse necessario existimandum sit.

III ESTENSIS Mutinensis III F 4, forma maxima, chartaceus, saeculi XV. R collati sunt nonnulli loci p. 317 319 320 323—329, in quibus maximus cum codice L consensus, usus paene nullus apparet.

IV MARCIANUS 222, forma maxima, membraneus, saeculi XV. insunt B Simplicii commentaria in Aristotelis de Caelo et de Anima libros. collata sunt quae p. 3—25 leguntur, alia (p. 85—91 324—329) passim inspecta. cum codice L maxime consentit, ad verba scriptoris vel restituenda vel complenda exigui momenti est.

V MARCIANUS Cl. IV cod. 19, forma maxima, chartaceus, saeculi XV, ex Laurentiano, ut ait Torstrik, descriptus.

VI. VII AMBROSIANUS A 45 inf. et AMBROSIANUS A 185 sup., forma maxima, chartacei, saeculi XV. uterque cum Aldina prorsus consentit.

- A* VIII AMBROSIANUS E 118 sup., forma maxima, chartaceus. Aristotelis de Anima libros cum exigua parte horum commentariorum et Sophoniae paraphrasi continet. prooemium Simplicii integrum exhibet, a duabus manibus scriptum: amisso enim uno folio quae interierant novo folio inserto ab altera manu multo minoribus litteris adscripta sunt, ut dimidium modo prioris paginae compleatur. prior manus, quae eadem Aristotelis verba et reliqua quae sunt Simplicii conscripsit, saeculi XV ineuntis esse videtur. praeter prooemium duae modo commentariorum particulae (p. 6, 18 — 7, 13 ἀναρχαία et prologus libri II p. 81 — 82, 12) insunt, quibus singula scholia partim eadem partim paulo recentiore manu scripta aut media interposita aut subiecta sunt. in exitu libri III tria discerni possunt commentaria, quae tamen ad Simplicium nihil pertinent. collatum est prooemium usque ad p. 4, 32 et reliqua, quae supra dixi. —
- C ex hoc libro initium prooemii in Ambrosianum J 4 (C), exemplum editionis Aldinae, ab Octaviano Ferrario, ut Ceriani vir doctissimus arbitratur, transcriptum est.

- M IX OXONIENSIS Colleg. Nov. 243, forma maxima, chartaceus, saeculi XVI, mendose scriptus. discrepantia lectionis cum codd. B et R iisque, qui infra dicentur, P et V plerumque congruit. passim excussus est p. 3 6 80—84 325—329.

- H X BAROCCIANUS 70 quadratus, chartaceus, saeculi XVI. ex quo pauca collata sunt (p. 193 sq.), sed haec ipsa librarii neglegentiam satis aperte ostendunt. epilogum ex Sophoniae de anima paraphrasi inedita descriptum infra in Supplemento II subiciemus.

- D XI MATRITENSIS Biblioth. Nat. 54, quadratus, bombycinus, saeculi XIV, foliorum 222. prooemium totum et commentaria usque ad p. 31, 19 continet. paulo longius quam reliqui, quos cognovimus, libri a Laurentiano discedit et nonnunquam meliorem lectionem exhibet. prooemii p. 1. 2 Iriarte in catalogo suo descripsit, reliqua omnia collata sunt.

XII MATRITENSIS Biblioth. Nat. 35, forma maxima, chartaceus, saeculi XVI, foliorum 82, ex codice D descriptus, quocum plane congruit.

Ad hos libros a Torstrikio investigatos duo accedunt:

- V XIII VINDOBONENSIS phil. gr. 97, forma maxima, chartaceus, saeculi XV aut XVI, foliorum 140. duae in hoc manus discernuntur, quarum altera primum librum totum, initium secundi et tertium praeter dimidiam paginam, quae ipsum initium libri continet, altera reliquam partem secundi et initium

tertii scripsit. collata sunt nonnulla a Meklero viro doctissimo Vindobonensi p. 80, 2—83, 20 316, 15—329 extr.

XIV AUGUSTANUS (Monacensis) 417, forma maxima, chartaceus, P saeculi XV vel potius XVI. Simplicii commentariis in extremis quatuor foliis (195^r—198^v) subiecta est Alexandri Aphrodisiensis ἐν τῷ περὶ ψυχῆς δευτέρῳ περὶ νοῦ κατ' Ἀριστοτέλην commentatio. incipit νοῦς ἐστὶ κατ' Ἀριστοτέλην τριττός (= Alex. de anima ed. Ald. f. 143^v7), excerpta sunt capita περὶ νοῦ, περὶ τοῦ ἐν ἔξει νοῦ, περὶ τοῦ ποιητικοῦ νοῦ. contuli Simplicii prooemii quantum habet (p. 3—6) et exitum totius operis p. 316, 15—329, 34, alia nonnulla ex secundo et tertio libro passim inspexi.

Horum librorum in iis, quae a Laurentiano differunt, summus et inter se et cum codd. BMR consensus apparet.

XV Postremo editio Aldina, quam Franciscus Asulanus a. 1527 a epistula ad Alexandrum Campegium Bononiae episcopum designatum praemissa Venetiis edidit, ipsa quoque libri manuscripti locum tenet; cuius discrepantiam omnem praeter ea quae p. 3 dixi vitia perpetuo adnotavi.

TRANSLATIONES a Torstrikio hae commemorantur

I *Simplicii commentarii in libros de Anima. quos Ioannes Faseolus Patavinus ex Graecis Latinos fecit. Venetiis apud Octavianum Scotum 1543.* initium speciminis gratia a Torstrikio descriptum in Supplemento III exhibui. ipse Faseoli exemplum non vidi.

II *Commentaria Simplicii Profundissimi, et acutissimi Philosophi in treis libros de Anima . . . Evangelista longo Asulano interprete. Venetiis apud Hieronymum Scotum 1553* [in p. extr. 1554, iterata a. 1564. 1587]. initium prooemii cum recentior interpres in Graeco exemplari non inveniret, ex priora illa translatione descripsit. in exitu commentariorum utraque translatio easdem quas Graeca exempla lacunas habet.

III In Ambrosiano D 465 inf. fasc. 12 prooemium inest a Mich. Sophiano translatum (v. Supplementum IV).

Omnium librorum, quos supra dixi, et praestantissimus et antiquissimus est Laurentianus A. quod autem Torstrik olim iudicavit ex hoc reliquos omnes originem trahere, in eo ipse non perstitit, qui in Commentariis suis quaestione posita, utrum codex D ex ipso A an ex alio eiusdem originis libro descriptus sit, hoc veri similis esse existimet. neque illud verum est, quod idem pro certo dicit, exemplum Aldinum ad verbum ex Laurentiano transcriptum esse. nam, ut alia praetermittam,

extant profecto loci (v. p. 108, 14. 15 180, 12—15 214, 4. 5 267, 32. 33 278, 11. 18. 19 all.), ubi cod. A librario per homoeoteleuta decepto orationis membra omittit, quae Aldina exhibet integra. at fatendum sane est in universum tantum inter codicem A et Aldinam cum in ceteris omnibus partibus tum in exitu lectionis consensum esse, ut, nisi quis utrumque librum accurate perlustraverit, facile in Torstrikii opinionem adducatur.

Atque idem fere de reliquis praeter D et A* libris manuscriptis dicendum est; qui sive ex ipso A sive ex alio exemplari eius simillimo deducti putantur¹, omnes certe, si lacunas et librariorum menda excipias, ad Laurentiani lectionem prope accedunt; et quamquam interdum levioribus quibusdam, quae facile possint corrigi, Laurentiani vitiis carent, universi tamen tam exiguum ad verba emendanda utilitatem habent, ut totum aliquem ex his cum codice A conferre supervacaneum visum sit. quatenus autem collati sunt, omnem eorum diversitatem exceptis iis modo lectionibus, quas sub contextu adnotavi², in Supplementis apponam.

Scriptum Marienburgo

Kal. Jan. MDCCCLXXXII

MICHAEL HAYDUCK

¹ Utrum verum sit, neque ex iis, quae de codicibus comperta habeo, satis diiudicari potest, neque magni momenti videtur res esse. de Augustano quoque, quem unum in manibus habui, dubito: quos enim locos A omittit, Aldina habet, hi praeter unum (p. 180, 12—15) omnes in eo libro inveniuntur; ex quo recte colligas aliam eius originem esse: rursus si quasdam lacunas in exitu libri tertii relictas (v. quae supra de cod. L dixi) cum locis in cod. A redintegratis comparamus, paene necessario eo adducimur, ut Augustanum ex hoc descriptum esse putemus. fortasse liber ille, unde P fluxit, in fine ex Laurentiano completus erat; aut ex hoc ipso ortus, quae in eo desunt, aliunde in margine adscripta habebat.

² Codicis Augustani, quem libro paene confecto inspexi, in adnotatione critica rationem habere non potui.

SUPPLEMENTA

I.

Adnotationis criticae appendix.

Collati p. 3—7, 13 BDP et (exceptis p. 4, 32—6, 16) A^a, deinceps BD, passim inspectus M.

p. 3, 1 καὶ (ante οὐ) om. D || 3 τὸ (ante νοητόν) om. BM || ὑπὲρ μιᾶς BMP || 7 κατὰ τὰ φυσικά M || 8 τὸν μὲν — τὸν δὲ BMP || 9. 10 ὁρος οὐσιώδης A^aD || 10. 11 ἐστὶν εἶδος A^aD || 11 αὐταὶ A^a || 12 ἐνάτω A^a || 12. 13 ἀκροάσεως εἴρηται A^aBMP || 13 ὡς τὰ] αὐτὰ A^a || 14 εἰ περὶ] ὑπερὶ MP || 15 τὰ μετὰ MP || 20. 21 ἀποκλίνειν BM || 21 ἐκφάναι MP¹ || 22 καὶ] ὁ MP || αὐτὸ om. BP || δὲ A^aD || 23 προσκειμένοις D || 24 τῶν φυσικῶν D || 26 μόνων τῶν φυσικῶν A^aD || 27 οὖν om. D || 29 αὐτῆς] αὐτῶ A^a || 30 εἴ] ἡ P || 33 προσέχειν A^aD || p. 4, 3 πρὸς σώματα BP || 4 μενούσης καθ' ἑαυτήν A^a || κυκλικῆς BP || 6 ἐλξέων P || 7 τι] ὅτι D || τὸν] τὰ D || 9 τιθέμενον corr. P || 12 ψυχῆς om. P || 19 ὑπὸ — κινεῖται om. A^a || 20 πλεῖον P || δὲ (ante πῶς) om. DP || ἦδε om. D || 21 ἐπεὶ δὲ D || 22 κατ' αὐτὸν] καὶ ταυτὸν A^aD || 23 οὐ τὸ] οὕτω P || 24 ζῶον δὲ A^a || 29 καὶ τὸ ὡς — 30 χρωμένου om. BP: in marg. add. A^a || 30 ἡ ἐντελέχεια D: ἐντελέχειαν BP || 31 γὰρ om. A^aD || 33 πρῶτον — πάσαις om. BD || θνητῶν om. D || post ψυχᾶς add. τῶν θνητῶν D || 35 καὶ om. BD || ἀποδίδωσιν BP || 36 ὑπάρχον om. D || θεωρεῖν P || p. 5, 4 νοήσεως] δεήσεως D || 14 νόμιμον D || 17 χωριστικῇ B || 18 ἀφισταμένην B || 19 μὲν om. D || 28 περὶ ψυχῆς om. B || 29 ἀόριστον B || 32 ἐν om. D || 33 ζῶω om. B || 40 ὑποβαίνουσιν] ὑπολαμβάνουσιν P || p. 6, 2 συναιρούμενα P || 4 παραβολὴν P || 5 ἀφισταμένη D || τῆς om. D || μετὰ τῆς — 6 προβολὴ om. P || τὸ — 6 εἰς om. B || 7 ὅτε] ὥστε D || 11 γίνεται τε P || 12 κατὰ τὸν] κατ' αὐτὸν P || 14 οὐκ εἰλικρινῶς BD || 16 καὶ (ante ὑπὸ) om. D || ἐναργέστερα BDP || ἐκπεφάμενα D || 17 ἦδη — ἐχώμεθα om. A^a || ἐχώμεθα P || 18 post εἶδησιν add. εἶναι A^aD || 19 ὀρίζει πραγματείας A^aD || 21 ante τὸ add. εἰς D || 22 ἐκφαῖον MP || 24 ταύτην γὰρ A^a || 26 ἀντιλαμβάνομαι οὐσίας A^aD || 28 τίμιον (post καλόν) om. MP || 29 ἐραστὸν] ὁραστὸν P || 32 εἶναι om. A^aD || post θεωρίαν add. εἶναι A^aD || p. 7, 1 ἡ — εἶναι om. A^a || ἀκριβεστέρα om. D || 2 διὰ γὰρ τὴν BP || αὐτῶν] αὐτῆς A^a || 3 ἀπολειπομένην D || ἡ — 4 ἀστρονομία om. A^aD || 14 deficit A^a || 19 καὶ ἀκριβῆ παρέχεται D || 22 πρὸς ἑαυτὸν D || 30 δὲ] γὰρ D || 32 αὐτὴν μὲν] αὐτὴ D || p. 8, 2 ὡς om. D || 3 τε] τότε D || 7 μέσον B || 11 ῥᾶον D || 13 ἐπιστημονικὴν B || 16 τῶν ζώων τὰ φυσικά BD || 25 διὰ τούτων ἐκτίθεται D || p. 9, 3 τὰ τῇ φύσει D || 10 ὡς ἡ] ὅση D || 11 καὶ — 12 πρακτικὴ om. B || 12 ἄλλοις] ἀνίους D || 15 καὶ om. BD || 18 συντείνων] τὸ συντεῖνον D || 19 πρῶτον μὲν τὸ δόληπτον D || 21 ἐπειδὴ D || ἡ om. D || 24 ἐπὶ] ἔτι B || τῶν] τῆς D || 26 τῶν (ante διαφορῶν) om. B || 32 ἐφ' ὅσα D || ἀπάντων om. B || 33 ἡ om. D || 35 ἐπεὶ —

36 ὡσαύτως post ἐπιστήμη (34) transponit D || 37 πολλή D || **p. 10**, 5 δοκεῖ τοῦ προειρη-
 μένου D || 9 ὁρισμός D || 25 ὁποῖον om. B || 33. 34 εἰπόντες σωμάτων D || 35 φάμενος D ||
p. 11, 9 εἰδοποιουμένων D || 10 τοῦ Ἀριστοτέλους D || 22 καθ' αὐτήν ἐστι D || 32 γὰρ ἡ δὲ
 ἀμφοῖν D || **p. 12**, 1 ἅπανα ἡ ψυχὴ BD || 12. 13 εἶδος καὶ τοῦτο B || 13 ἔχοιεν D || 19 ἡ
 (post οὖν) om. D || 20 αἱ om. B || 21 post γὰρ add. αἱ B || post ἀνθρώπειαι add. εἰ D ||
 24 δὲ om. BD || 25 καὶ γὰρ D || 29 γὰρ om. B || 30 τοῦ ἀνθρώπου D || περισκοπεῖν D ||
 32 καὶ (ante ἐπὶ) om. D || 34 περὶ τῶν] τε τὸν D || 36 εὐρεῖν D || **p. 13**, 1 δὲ] τε D || 6 θεοῦ
 om. B || 10 δὲ] γὰρ B || ἤτοι] ἤτι D: ἡ B || ἐσται D || 13 ante εἰς add. καὶ D || 15 ὑφε-
 στὸς B || 16 ἱππέου BD || 19 post μὲν add. μὴ B || ὑφεστὸς B || 21 καὶ εἴ τι ἄλλο κοινόν D ||
 26 πρότερον om. B: πότερον D || 28 τῶν ἀνθρώπων B || **p. 14**, 1 λόγους BD || τὰ δὲ D ||
 3 ἐφ' ἧς D || δ' om. B || 5 ἀληθὲς D || 8. 9 πολλή D || 11 ἡ τὸ ὅλως D || 28 ἐξέφηγε B ||
 32 οὐσίας B || ἀκουστέον om. B || 36 ἐπειδὴ — 37 αἴτιον om. B || **p. 15**, 1 αὐτῷ om. D ||
 2 ante γινώσκεται add. αὐτὸ D || 5 ἐξ ἑαυτῶν D || 7 δὴ] καὶ D || 11 οὐχί] οὐχ ἡ D ||
 13 ἡ ἀρχὴ D || 15 ὑπογραφικῶν B || 28 οὐ — 30 αὐτῇ om. B || 30 ὡς om. D || **p. 16**, 4 δὲ
 καὶ εἰ D || 6 μήτε ἐνέργειαι D || 7 χωριστῶν D || ἀξίωμα δὲ om. in lac. D || 8 εἶναι —
 ἐνεργείας om. in lac. D || 13 ἔσχατοι D || 17 post τὴν add. τῆς διαιρέσεως B || 20 post
 ἐλάττωα add. πρότασιν D || 23 περὶ om. D || 36 τὴν τε φαντασίαν D || **p. 17**, 2 φαντασία
 πᾶσα D || 7 μεριστῶς] ἀμεριστῶς D || διερ] ὅπως B || 14 τις om. D || 24 ἔχειν ἐνεργείας D ||
 πρότερον — 28 χωριστάς om. D || 29 φασίν B || 32 post ὀφθαλμὸς add. φασίν D || 33 ὅλου
 σώματος D || 34 ἴδιον αὐτοῦ μὲν D || **p. 18**, 5 post στιγμὴν add. οὐ μὴν D || γε om. BD ||
 11 τὸ (ante τῆς) om. B || 20 περὶ] τε D || 21 αὐτῇ] αὐτῆς B: αὐταῖς D || 31 οὐδὲ D ||
 post νοήσεις add. κινήσεις D || 32 τῷ σώματι χρῶνται D || 33 ante κατὰ add. ἡ D ||
p. 19, 3 post ἀλλὰ add. καὶ D || 7 κίνησιν om. B || 8 post ὀργῶντος add. ἐπειδὴ τὸ ἐκάστου
 ὃν τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ αἴτιον B || κατοχῆς] καταστολῆς D || 9 ὦν D || 10 τὸ τέλος D ||
 15 τὴν δὲ — ζωὴν μόνην D || 16 ἀναδέχεσθαι D || post εἰ add. καὶ D || 18 αὐτὴν ῥίψασα B ||
 20 μὴ om. D || 26 ante τῆς add. ἐκ B || 32 σώματος BD || 34 ἀπαιδεύτων D || ἀκινήτων
 τούτων D || 35 συμβαινόντων ἐνίοτε D || **p. 20**, 2 ποτὲ δὲ D || 6 δεικνύντος B¹ || 13 τῆς
 ζωῆς B || 16 περικαρδίον D || 19. 21 περικαρδίου D || 23 τὸ ὄργανον om. D || 24 post ὑπὸ
 add. δὲ B || 32 μὲν] δὲ D || **p. 21**, 1 εἰς τὴν om. D || 6 πολλαὶ B || 7 ἰδίως om. B: ἰδία D ||
 15 αὐτό om. D || 17 τὴν ἀχώριστον om. B || 20 εἶωθε λέγειν B || 22 τι] τε B || 27 λέγων post ὅλης
 26 transponit B || 30 τῆς διαιρέσεως om. B || 32 τὸν] τῷ D || 33 post ὁ δὲ add. τὸ εἶδος D ||
 τοῦτον εἶναι B || 35 ὁ φιλόσοφος BD || **p. 22**, 1 δὲ om. D || 3 ὁρᾶν] εἰ καὶ τοιαυτὴ B ||
 9 δὴ] δὲ BD || 10 ἐκκρίνει D || 12 ante δοκεῖ add. εἶτα D || δὲ om. BD || 14 τῶν
 λόγων D¹ || 15 τῶν (ante μὲν) om. B || 16 οὖν D || 18 κατὰ συμβεβηκότων D || 19 ὡς
 (ante οὐσῶν) om. D || 30 ταῦτα B || **p. 23**, 4 τῷ] τε D || 11 κεχωρισμένος D || 13 κεχω-
 ρισμένον D || 23 ἐπιτήδειον D || γε om. D || 24 δῆλον D || 26 δύνασθαι D || 30 περικαρ-
 δίου D || **p. 24**, 5 μεγάλως D || 7 ἀποβλέποντες D || 12. 13 κατ' αὐτὰ D || 15 διὰ BD ||
 16 δοκεῖ om. D || 19 θεωρεῖν B || 22 ante τῶν add. ἡ D || 25 πρῶτον BD || 28 ante
 ἐνδοθεν add. καὶ D || τὸ κινεῖσθαι B || 29 ὡς om. D || 33 ἦν] ἡ D || 34 οὖν om. BD ||
 καὶ αὐτὸς τὴν ψυχὴν B || **p. 25**, 2 δὲ] γὰρ BD || 3 ante οὐ add. ὡς B || 7. 8 αὐτῶν κα-
 τάρχειν D || 25 τι] τε D || 29 τὸ (post σχήμασι) om. D || 31 ὑποτιθεμένης D || 32 ante
 ταῖς add. ἐν D || 33 ὁμοίως D || **p. 26**, 3 πανσπερματίαν D || 19 φανερόν in lacuna om. D ||
 27 ἀποδέδοται D || **p. 27**, 7 κεῖται D || 9 post καλεῖ add. αἰὲ D || 11. 12 οὐ θαυμαστόν D ||
 13 γνώσεως] γνώμης D || 27. 28 τὸ κινεῖσθαι D || 29 ὑπελάμβανον D || 30 γνωστικὴν D ||
 ἀφ' ὁμοίων D || 31 αὐτὴν ποιῶσιν om. D || 34 οὕτω δὲ D || 37 γνωριστικὴν D || **p. 28**, 16
 ἐπαριθμούς D || post τε add. καὶ D || 18 τὴν om. D || 22 ante τῆς add. μετὰ D || 23 ὑπὲρ
 εἰδέαν D || **p. 29**, 3 post συναιρουμένην add. μὲν D || εἰς — 4 ἀνελλισσομένην om. D || 8 εἰς
 om. D || τὴν δὲ D || 9 ἐφ' ἑκατέρας D || 18 αὐτοειδὴς D || 21 τὰ (ante αἰσθητά) om. D ||
 23 post αἰτίων add. ὡς δὲ ἐκ στοιχείων καὶ ἀχωρίστων αἰτίων D v. Add. et Corr. ||
 25 ὄντα D || 29 ἰδία D || 32 ante μὲν add. ἡ D || 34 ταῖς — 35 πράγματα om. D ||
p. 30, 13 ante κατὰ add. ἡ D || 14 φανόν] φαῖον D || 24 γνωριστικόν D || 27 ὅσας D ||

28 ἐκ τούτων D || 31 παρ' αὐτῶν D || **p. 31**, 8 αἰτίας] ἐνοίας D || 9 ψυχὰς] ἀρχὰς D || αὐτὸς D || 11 δὲ om. D || 13 μὲν om. D || 15 μόνου D || 16 χρῆσθαι D || 18 ἀμυγῇ — 19 τὸ om. D || 19 κινητικόν deficit D

p. 80, 2 — p. 83, 20 collatus V, passim adhibiti A^aBMP

p. 80, 2 τῷ συνυπάρχειν V || 4 ὁ om. V || 6 μὲν] ἅμα V || 11 ἐάν τὴν] ἐαυτὴν V || 15 ὑμῖν M || 17 λέξεις ἢ MV (v. notam a. h. l.) || οὐ om. V || 22 ὑμῖν M || 25 αὐτὸν προειπὼν M || δὲ om. MV || 30 ὁμολογουμέναις V¹ || ταῖς ὁμολογουμέναις καὶ ἀρχαῖς M || 32 εἰδοποιεῖ V || **p. 81**, 1 Σιμπλικίου ἐξηγήσεις εἰς τὸ περὶ ψυχῆς δεύτερον Ἀριστοτέλους PV || 5 κινούμενον P || 9 ἔλω V || 10 post ἐκαστῷ add. ζῶω A^a || αὐτὸς] αὐτὸ P: γρ. αὐτὸ marg. M || 11 τὴν om. V || καὶ — 12 ποιησάμενος om. A^a || 12 ψυχῆς om. M || 14 αἱ] καὶ MPV || 19 ἔτι] ἐπὶ MPV || 22 οὐχ ἢ] οὐχί V || μόνον in marg. add. M || **p. 82**, 2 τὸ (ante ὃν) om. P || ὃν om. V || 3 μόνον V || 7 οὐ om. P || 9 τότε om. PV || 10 κατὰ τε τὸ κοινόν PV || 12 λογικὴ καὶ ἡμετέρα A^a || 18 τὰ] τῇ PV || 19 θεωρήσῃ] εὐρήσῃ PV || **p. 83**, 6 εἶναι πᾶσαν PV || 8 καὶ ἣν ὀριζόμενον PV || καὶ (post οὐσία) om. PV || 10 ἐκ τούτου PV || 11 τοῦ om. PV || 13 ζωητικὴ V || 15 αὐτῇ PV || 20 ζῶσα] οὐσα PV

p. 83, 24 — p. 91 extr. passim inspecti BMP

p. 83, 29 ἢ om. MP || 30 δεκτικὸν μὲν ὅρον P || 31 ἀλλ' οὐ] ἀλλὰ MP || **p. 84**, 26 ἐναντίαν P || 28 καθ' ἕτερον MP || τὸ om. MP || post εἶδος add. δηλαδὴ MP || **p. 85**, 9 ἐναργῆ P || 11 τὰ ὅργανα B: τὰ ὅργανα καὶ P || 16 πρώτη καὶ καθ' αὐτὴν P || ἢ ὑφ' ἧς — 18 ἢ γὰρ καθ' ἣν om. BP || **p. 88**, 32 ante κατὰ add. καὶ BP **p. 91**, 23 ἐπιστᾶ BP

p. 193, 32 — p. 194, 4 collatus H

p. 193, 32 ἐπιστῆσαι ὁ Πλούταρχος H || 33 μὴ — 34 ἵνα om. H || **p. 194**, 1 ἢ (post ἀκοή) om. H || φωνὴ ἐστὶ H || 2 ὑπάρχει — συμφωνία om. H || ἐστὶν om. H || 3 ante ἀκοή add. φωνή H || πρῶτον H || 4 ἀρχομένης H

p. 280. 307. 310—313 passim adhibiti LP

p. 280, 7 τοῦ] τὸ L || 9 τῆς om. LP || 16 μὲν om. LP || 17 ἢ — ἐνέργειαν] ἢ δὲ ἐνέργεια τὰ κατ' ἐνέργειαν L || 18 δηλοῖ αὐτῷ LP || 23 περὶ τὰ ἔξω LP || **p. 307**, 2 διαδιανοίγει] διάγει L || τὸ om. LP || — λημένας LP || 3 στρόφιμον P || ante κάρφος add. καὶ LP || ἢ] καὶ L || 4 ἄλλο τι P || σκληρόν ἐμβάλλοι om. in lac. LP || μύοντας L || καὶ — 5 δεξάμενα, ὥς] spatio vacuo relicto διζήμεναι L: δεξάμεναι P || 25 κάκει LP || 26 ἐπεστενωμένως L || 27 ἀκίνητος P || ὥδ' ἐπ' ἄλλο καὶ om. in lac. LP || 29 αὐτὸ μεταδιώ— om. in lac. LP || τῷ] τὸ L || 31 αἵρεσθαι] φέρεσθαι P || **p. 310**, 24 ἀκρατῶν repetit L || 32 ταῖς προηγουμέναις L || 34 κρατῇ — δευτέρας om. in lac. LP || 36 τεθειμένη LP || 37 ἢ om. LP || στασιάζει L || 38 βιάζεται L || **p. 311**, 6 κατὰ τινος LP || 8 ἢ LP || **p. 312**, 24 οὐσα om. LP || 25 τὸν Ἀριστοτέλην LP || 26 τῆς — ἐνέργειας] τῆς τ ἐν (lac.) L: τ (lac.) ἐνέργειας P || ἀλλ' ἐπὶ LP || 27 τὰ (post κατὰ) om. LP || 28 καὶ ὡσαύτως om. LP || ἐνέργειαν αὐτοῦ om. in lac. LP || **p. 313**, 27 καὶ αὐτὸν] καὶ αὐτὴν P: δὲ αὐτὴν L || ἀποτελεσθῆναι] lac. καὶ LP || 28 τὸν δυνάμει L || ὥς (ante ὀριστικόν) om. LP || 29 εἰς om. L

p. 316, 15 — p. 329, 34 collati PV, passim inspecti BLMR

p. 316, 22 ζῶν] ζῶον V || 23 ὑπομένεται ἐν τοῖς PV || τὴν πραγματείαν γεγραμμένοις PV || 26 ἀποβάλλουσα V || 28 ἐξισομένης PV || 32 αὔξασθαι P || 38 συμφυῶς] συμφυές V || **p. 317**, 1 ἐν πᾶσι τοῖς ζώοις V || 2 δόξειαν ἂν προλαμβάνειν PV || 3 οἰκείου τὰ V || 4 αἰσθησέν ἔχει PLRV || 5 .. δὴ — ἀπάντων τῶν om. in lac. PLRV || 6 ὃν — εἶναι om. in lac. PLRV || καλῶ PLRV || διὰ — εἴρηται] lac. τὸ PL: lac. τὸ δὲ RV || 7 ἀπτικὴν] σωματικὴν PRV || 10 ἐνάργεια PV || 12 ἢ om. V || 15 καὶ τὸ χθόνιον V || 18 αἰσθήσεως οὐ δεηθεῖσα V || 21 αἰσθητικόν V¹ || ἀνθρώπειον] ἀνείνον V: ἀνῖνον P || 22 λεπτότητι] λεπτο-

τάτου P: λεπτότατον V || 25 καλῶς οὖν κάναγκαῖον RV || 26 ἔχει — ταύτης om. PRV ||
 ἄλλης προηγείσθαι PV || x ἀνάγκη δὲ αἰσθῆσιν om. in lac. PRV || 27 καὶ τὸ om. L: καὶ
 om. P || 28 ἡ καὶ τὸ τέλος PV || 32 μόνω εἶναι PV || 36 συμπλέκεται PV || 37 καὶ ἡ
 αἰσθάνηται V || 39 τροφῇ PV || p. 318, 1 δὲ om. V || 2 τῷ om. V || 3 ἀνευ ὧς V ||
 4 τὸ ἀνευ V || 6 τι — 7 τὸ om. LPV || 8 εἰ δὴ] εἶδη LP || καὶ εἶδη] τὰ lac. LPV || εἶη
 τι PV: τι om. L || ante ἐν add. τῇ L || 9 ἀφυγον εἶδος LPV || καὶ — 10 αἰσθητικὸν om.
 in lac. LPV || 11 καὶ om. PV || ἔτι] ἐστὶ P¹ V || 12 τὰ om. PV || 15 οὕτε τὴν δλην V ||
 29 post παθητικῶς add. εἶναι PV || 35 ἐκκλίσεως V || γινόμενον V || p. 319, 1 τὰ φύσει —
 2 τοῦ om. P || 4 ὡς om. PV || 8 κόπρος PV || αἱ om. V || 11 δοκεῖ] δοκοῦσι V || 13 ὄντος
 καὶ τὸ PV || 16 διὰ τὸ μὴ κατὰ LPV || 16. 17 ἄλλους τόπους] ἄλλους τὸ P || 17 σωμα-
 τικῶς V || τὰ αὐτῶν V || 18 τῆς om. V || 21 αἰσθανόμενον P || 24 τελεικόν V || 26 οἰ-
 κείοις PV || 29 ἀρχήν] ψυχὴν PV || 30 καὶ τὸ τρέφεσθαι V || 31 μὲν — 32 γεννητὸν δὲ
 om. P || 35 τοῖς εἰρημένοις om. L || 36 ἔχει L || τὴν γνῶσιν PRV || p. 320, 1 καὶ P ||
 μία — 2 ἀφείται om. in lac. LPRV || 2 ἀναγκαῖον εἶναι om. in lac. LPRV || 3 οὕτως —
 4 αἰσθησις om. in lac. LPRV || 4 ἄλλως om. PRV || ἡ αἰσθήσεως γινώσκεσθαι RV || 5 ὡς
 ἔφην om. LPRV || 7 ἐδεῖξάτο V || 11 ἡ δλη V || 13 ἐπ' αὐτῆς χρῆται V || 18 ἔχειν
 ψυχὴν V || 20 καὶ om. V || ὁ om. PV || 22 ὁ (post ὡς) om. V || 27 τούτου] τοιούτου V ||
 32 προσέμενον P || 35 ἡ ἐπαγόμενον V || 36 ὅλον τε δὲ PV || 39 τῷ δὲ κριτικόν V || 40 τὸ
 om. P || p. 321, 3 ἔχει P || εἰ αἰσθῆσιν ἔχειν V || 5 γεννητῶν] θνητῶν V || 7 ὅτε P ||
 πάντως] πρότερον PV || καὶ αἱ ἔσχατοι V || συνυπάρχουσιν] συμπαροῦσιν V || 8 δὲ om. PV ||
 9 ἐκάστῳ] ἐκάστου V || 10 τὸ om. P || 13 καὶ om. V || 15 τὸ om. V || 28 οὐχὶ χρῆται V || ὡς
 ὀργάνῳ V || 31 ὡς τῷ λόγῳ V || ἱκανῶς περὶ τοῦ habet V || 32 φυσικοῦ V || τῆς γῆς αὐτῆς V ||
 33 ὡς om. PV || 36 ὑπομένεται PV || αὐτὸ om. V || 37 ὅλων PV || τε λέγων] τελειῶν P ||
 p. 322, 2 πότερον PV || 3 τὴν ἀξιούσαν — 4 οὐδὲν ἀπλοῦν om. PV || 5 ἔχειν P (v. n. ad h. l.) ||
 8 κατὰ τὰ V || 11 ὁ om. PV || ζώειον σῶμα PV || 12 ζώειον PV || 14 οὐ — δεῖ om. PV ||
 15 εἶναι καὶ om. PV || 17 γινώσκειν PV || 19 γνωστικόν PV || 25 περισκελῶν V || τῷ] τὸ PV ||
 28 πᾶν om. PV || 29 μέλλει P || 34 καὶ σωτηρία om. PV || 35 γεννητῶν V || πάσχειν P || 40 τῶν
 γὰρ — p. 323, 1 εἶναι ἀνάγκη om. PV || p. 323, 9 πρόσκειται P || 13 τὸ ζῆν — 14 ἔχειν om.
 in lac. PRV || 14 γὰρ om. P || 15 δὴ τὸ συμπέρασμα om. in lac. PRV || 16 παραπλησίως —
 δευτέρου] ἑτέρου PRV || 18 ἐστίν — τις om. in lac. PRV || 19 συμπερανόμενος V || πάντως]
 πα . . (lac.) PV || 20 ἔτι] ἐστὶ V: ὅτι P¹ || 27 φυγεῖν P¹ || 28 ἀνευ αὐτοῦ V || 35 ἀναγκαῖως
 P corr. V || 38 εἶναι om. V || 39 ἐπαγαγόν V || τρυφῆς V || p. 324, 3 οὕτε τρέφειν V ||
 ποιεῖ P: ποιών V || 6 εἰ] καὶ V || 9 ἐνδειξάμενα P || 13 σωτηρίας P || 17 καὶ γένει om. P ||
 18 προειρημέναι BPR || ὅπως οὖν om. in lac. BRV || 19 ἀδύνατον] οὐ δύναται BPRV ||
 20 ἀλλὰ RV || οὐδὲν ἤττον] διαμένει BPRV²: δυνάμει διαμένει V¹ || 22 ἐναργῆ RV || οὕτω]
 οὐ V || 28 ὅλου] ὅλον V || ἀπογινώσκειν PV || 33 μέλλει P || 35 ἀπροόπτως PRV || 36 εἶδει —
 σωστὶ . . om. in lac. BPRV || 37 ἔχει BPRV || τιμιώτεται ἐφάνερῳ — om. in lac. BPRV ||
 τοῦ μεταξὺ αἰσθησις om. BPRV || 38 ἵνα τὸ α . . om. in lac. PRV || 39 . . ἰκώτερον δειξῇ ἐμ . .
 om. in lac. BPRV || αἰσθητῶν om. in lac. PRV || p. 325, 1 διὰ μέσου] δι' αὐτοῦ PRV ||
 6 φημι καὶ τὸ V || 7 πρώτου V || 8 εἰς (post καὶ) om. P || 14 ἄλλον P || 15 πρώτος V ||
 16 κάκεινος PV || ἄλλον P || 19 ὦν om. BP: ἡ M: ἡ RV || ὁ om. MRV || ἀφανίζων
 BMRV || 20 ὠθοῦν καὶ om. M: infra versum ita addunt, ut medium sit inter αὐτὸ τὸ
 ὦ et καὶ αὐτὸ v. 21 BPV: in proximo versu ponit P || 21 εἰς om. BMRV || καὶ
 (ante αὐτὸ) om. P || καὶ δεῖ om. BMRV || 22 κατὰ — μέχρι om. in lac. BMRV || 23 τὸ
 om. V || 26 πάντας V¹ || 27 ἄλλο P || 28 πρώτως V: πρώτου P || 29 κινεῖ V¹ || 31 κινεῖ
 μόνον PV || 32 κινεῖται P || εἰ καὶ V || 36 ἀλλοιοῦν om. P || οὐ] ὡς PV || αὐτοῦ]
 αὐ (lac.) BPRV || 37 ὅπως] ὅμως PV || ὁ γὰρ δακ . . BPRV || 38 τῇ] τὰ PV ||
 p. 326, 1 ὅτι δ'] τί δὲ BPRV || ἀπλοῦν] ἀπλῶς οὖν BPRV || τοῦ ζώου — 2 φανερόν om. in
 lac. BPRV || 7 ἐν τοῖς θνητοῖς PV || 8 μένον] μόνον V || 13 ὑγραῖον P || 17 ἐν τῇ ὀψει V ||
 21 — κόν om. BMRV || 22 προσπιπτόντων MPRV || 23 ρείσεως om. BMRV || οὐκ
 ἰσχύς] οὐκ ἰ B: οὐκ M: οὐκ P: οὐκ RV || inter καὶ et οὐκ add. οὐ καὶ ὁ V¹ ||

διακούεσθαι PV || 24 ὃν om. V || ἀπαθὲς PV || 27 λεπτομερίαν V || 28 προβολῇ PV ||
 κολοῦει καὶ φθίρει V: κολοῦη καὶ φθίρει P || 29 τὰ γὰρ ἀπτικά om. V || 32 ὡς om. V ||
 36 προβάλλουσα V || 37 προβολὴν PV || p. 327, 1 καὶ αὐτὰ P || 4 post προηγούμενον la-
 cunam non indicant MPRV || 5 οὐδ' ἐν νεύροις RV: οὐδ' ἐνεύροις P: οὐδὲν εὐροις BM ||
 6 ἀντιληπτικοῦ PV || 14 καθόλου P || ἀπτικόν (ante στερεόν) om. P || 15 οὐ om. PV ||
 16 ἀπτικὴν P || 18 ὥσπερ — 20 ψυχροῦ] ἕως τοῦ V || ὥσπερ — ἀπάντων om. P ||
 24 οὖσαν P || 26 μέσως ἔχει V || ὥστε μηδὲν PV || 29 ἀφ' ἑκατέρου P || 31 ἀντικείμενα]
 ἐγκείμενα PV || 32 δὲ om. P || ξηρόν] ψυχρόν PV || 33 χθονία MP || φύσει ψυχρά
 om. MPRV || 34 ἐν δευτέρῳ om. in lac. MPRV || τὸ om. PRV || πέρασμα MPV:
 περάσματα R || 35 εἰ γε τὸ] τοῦτο MPRV || 38 μόνον] μέσου PV || 39 ἄλλοις στοιχείων V ||
 p. 328, 7 αἰσθήσεων PV || 9 δυνάμενον PV || 13. 18 τῷ ἀπλῶν V || 17 ὑδραῖον V ||
 18 ὠρισμένης P || 20 ζῶον PV || 21 ἀντιθέσει ἀντιστροφὴν om. MPRV || ἐξ om. MPRV ||
 γίνεται — 22 ζῶον in marg. add. R || 22 τὴν ἀφὴν MRV || ἀναιρῶν MPV: εἶναι ροῦν R ||
 ἀναιρεῖ καὶ τὸ ζῶον MPR: ἀν (lac.) τὸ ζῶον R || 24 μὲν τι] μέντοι P || 26 ὑπομύνηται
 PV || 33 συμβαίνει V¹ || 36 συμβαίνει V: συμβαίνει P || διὰ] δὲ PV || 38 ἀπτικόν P ||
 39 ἀναιρούσα P || 40 πικρόν P || ὁλῶς P || 41 μόνον P || p. 329, 1 ὁ Ἀριστοτέλης V ||
 6 φθίρων P || 7 ἀπτικοῦ BMP: τοῦ ἀπτικοῦ RV || τὸ δυ (lac.) BMPRV || 8 ἀπλῶς — ἀσύμ-
 μετρον om. BPRV || 9 ἀσύμ M: ἀσύμ BP || οὐχ om. BMPV || 12 ὁλῶ] λόγῳ P || 13 ἡ —
 14 συμβεβηκός om. V || 16 ἐπειδὴ BPV || 23 ὡς δὲ πορευτικοῦ PV || 24 τιμώτερον MPV ||
 ἀναγκαῖα V || 25 κὰν γὰρ MPV || 29 ἐνιαυσιαίων BMPV || 30 εἶναι (ante ἧ) om. V

II.

Ἐπιλογος ex codice Barocciano fol. 254^r [cf. Sophoniae paraphrasis]

Τῶν περὶ ψυχῆς πραγματευσαμένων οἱ μὲν μαθηματικώτερον, οἱ δὲ λογικώτερον τὴν
 σκέψιν πεποιήνται καὶ προσηκούσας ἑκάτεροι τῇ ἐξ ἀρχῆς προθέσει τὰς ἀπο- [254^v] δεξίης
 (sic) ἐπέφερον· καὶ ἀμφω μέντοι ὡς πρὸς νοῦν μᾶλλον ἢ ψυχὴν ἠνωμένην καὶ προσχω-
 μένην σώματι πεπραγματεῦσθαι ἐγνώσθησαν. ὅσοι δὲ καὶ φυσικῶς τι περὶ αὐτῆς εἰπεῖν ἐπε-
 χείρησαν, καὶ τὸ πρὸς τὴν ὕλην κατατεταγμένον αὐτῆς θεωρῆσαι, καὶ καθ' ὅσον κοινωνεῖ
 σώματος, οὗτοι δὲ, οἱ περὶ τῆς τοῦ παντός εἰπεῖν ἐπέβαλον φύσεως, ὡς ἐν τοῖς ἄλλοις [l. ἄλλοις],
 κὰν [l. κὰν] τοῖς περὶ αὐτῆς ἀπλῶς ἐπελθόντες καὶ κατὰ πάρεργον. ὅπως δὲ ὅλη τέ ἐστι,
 καὶ μερῶν ἔχει [?] ἔχει], τίς τε αὐτῆς καὶ ἡ πρὸς τὴν ὕλην κοινωνία, καὶ ἐφ' ὅσον τό τε τῶν
 ἐνεργειῶν καὶ δυνάμεων πολυειδὲς καὶ διάφορον, καὶ περὶ τούτων ἐντελῶς τι παρήκαν εἰπεῖν. ἔχουσι
 μέντοι ὁμοῦ χάριν ἰδίως ἀμφοτέρω, οἱ τε μαθηματικῶς καὶ λογικῶς ζητοῦντες καὶ οἱ φυσικῶς
 περὶ αὐτῆς σκοποῦντες. ὁ γὰρ οὐκ ἔχει τις παρὰ τούτων λαβεῖν, παρ' ἐκείνοις ἐντεύχεται. καὶ
 ὡς μὲν ἀθάνατος δῆπουθεν καὶ ἀνώλεθρος, οἱ λογικοὶ καὶ μαθηματικοὶ λέγουσι· τὴν δ' αὖ
 αὐτῆς πρὸς τὴν ὕλην καὶ τὴν φύσιν σχέσιν μᾶλλον ἢ τις παρὰ τῶν φυσικῶν...

III.

Initium prooemii ab Ioanne Fasciolo translatus.

Maximo sane studio digna ea quidem primum veritas est, quae de anima traditur:
 sive res ipsas, sive alia permulta respicias. quae tantum convenientiae atque affinitatis
 nobiscum obtinere videtur, ut aliis omnibus antecellat. deinde vero et eorum cognitio
 eiusmodi est, quae ab iis diiudicata sunt, qui ad summum scientiae fastigium pervenere.
 quas equidem ob causas et omni diligentia hanc Aristotelis tractationem, quae de anima
 inscribitur, complectendam puto. nam licet praeceptiones contemplationesque non paucae
 ac divinae a Platone de ea nobis concessae fuerint: attamen abunde a Platonis inter-
 pretibus tractantur atque explicantur. verum cum Aristoteles is extiterit, qui hanc
 tractationem de anima absolverit, ut et Iamblichus, praestantissimo veritatis iudici videtur,
 multae reperiuntur inter eos, qui haec, quae ab eo scripta sunt, dilucida reddunt, dissen-
 siones. quae non solum ad Aristotelicarum dictionum expositionem pertinent, sed ad

[om. ad *Lungus*] ipsas res vel maxime vergunt. quapropter mihi quoque visum est investigandum literarumque monumentis mandandum esse philosophi consensum. *Extrema sunt ante Aldinae initium haec*: nam quatenus intelligens existit, se primae philosophiae cognoscendum praebet, quae intelligibilia ipsa cognoscit et intellectum *In margine adscriptum est*: quae praecesserunt, codicis manuscripti meoque beneficio habes: nam in Aldino desiderantur. *In Lungi exemplo margini adscriptum est*: Hucusque habes ex prima translatione, quoniam ut diximus, non habuimus textum illum graecum in quo est principium.

IV.

Initium prooemii a Mich. Sophiano translatum.

Ante omnia rerum ipsarum tam aliarum quam animae cognitio digna est, cui summum studium adhibeamus, quippe quae prae ceteris omnibus maxime ad nos pertineat. secundo loco illud etiam non mediocriter studere debemus, ut clarissimorum virorum summaque doctrina praedictorum placita probe intelligamus. quamobrem omni cura cogitationeque in hanc Aristotelis de anima tractationem debemus incumbere. de qua multas ac prope divinas disputationes Plato quoque nobis tradidit, quae satis superque summaque consensione ab eiusdem expositoribus excussa atque explanata sunt. quamquam autem animae tractationem Aristoteles absolvisse videatur, ut praestantissimus iudex veritatis censet Iamblichus, magna tamen inter eius expositores non solum in verbis explicandis, verum etiam in rebus ipsis tractandis dissensio extitit. quae me profecto res compulit, ut ipse quoque diligentius inquirerem huiusque Philosophi et in semet ipso et in veritate consensum litteris mandarem. operae pretium autem mihi videor facturum, si interim a recensendis refellendisque aliorum opinionibus abstinebo, meam autem in locis dubiis sententiam ex aliis huius auctoris aptissimis placitis confirmabo: ac passim pro viribus rerum veritati conabor incumbere, secundum Iamblichi doctrinam, quam in suis de Anima tractatibus scriptam reliquit. nunc disciplinarum omnium animarumque ipsarum auctorem ducem adhibentes, propositam nobis scriptionem aggrediamur. propositum huius tractationis de Anima esse liquido constat: an vero de omni Anima, et cur nullam de caelestibus videtur (*sic*) fecisse mentionem, post inquiremus: sed prius quaerendum est, utrum ad naturalem, an potius ad superiorem Animae consideratio pertineat. confert enim ad eius essentiam percipiendam nosse, an naturalis quodammodo sit, an praestantior, an etiam inter horum utrumque. sed cum non ita pingui Minerva de his Aristoteles quaesivisse videatur, quin causas etiam in medium afferat in iis libris, qui de partibus animalium inscribuntur, verba illa huc transferenda sunt, ac diligentius perpendenda. ibi cum illud prius accepisset, naturalem philosophum tam in aliis, quam in animantibus non modo materiam, verum etiam formam considerare debere, haec subiungit: (*sequitur locus Arist. p. 2, 6—28 nostrae editionis.*) in his igitur Aristoteles statuit partem aliquam Animae sub naturalis philosophi considerationem cadere: eam scilicet, quae animalium forma est, ac animalia, ut animalia sunt, terminat, de qua etiam ambigit, sitne vocanda Anima, aut pars Animae, aut etiam non sine Anima; atque etiam partem illam, quae in augendo ac sentiendo posita est motusque localis est causa: Animae vero partem illam, quae intellectualis est, ad primam philosophiam pertinere, quae cum intelligibilia cognoscat, intellectum quoque, qui intelligibilia considerat, cognoscit.

SIMPLICII
IN LIBROS ARISTOTELIS
DE ANIMA
COMMENTARIA

ΣΙΜΠΛΙΚΙΟΥ ΕΙΣ ΤΟ Α ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΥΠΟΜΝΗΜΑ

Περисπούδαστον μὲν προηγουμένως ἢ περὶ αὐτῶν τῶν πραγμάτων
τῶν τε ἄλλων καὶ ἢ περὶ ψυχῆς ἀλήθεια, αὐτίκα οἰκειοτάτῃ πασῶν ἡμῖν
5 ὑπάρχουσα· δευτέρως δὲ καὶ ἢ τῶν δοκούντων τοῖς εἰς ἄκρον ἐπιστήμης
ῥηκουσι καταλήψις. διὸ καὶ τῆς Περὶ ψυχῆς Ἀριστοτέλους πεφροντισμένως
ἄγαν ἀντέχεσθαι ἡγοῦμαι δεῖν πραγματείας. πολλὰ μὲν οὖν καὶ μακάρια
θεωρήματα περὶ αὐτῆς καὶ ὑπὸ Πλάτωνος παραδέδοται, ἀλλ' ἐκεῖνα καὶ
ἱκανῶς καὶ συμφώνως ἀλλήλοις τοῖς Πλάτωνος ἐξηγηταῖς ἐπεξείργασται τε
10 καὶ σεσαφηνίσται. τελεωσαμένου δὲ τὴν Περὶ ψυχῆς πραγματείαν τοῦ
Ἀριστοτέλους, ὥς τῷ ἀρίστῳ τῆς ἀληθείας κριτῇ δοκεῖ τῷ Ἰαμβλίχῳ,
πολλὴ ἢ τῶν τὰ ἐκείνου σαφηνιζόντων πρὸς ἀλλήλους διαφωνία οὐ περὶ
τὴν τῆς Ἀριστοτελικῆς λέξεως μόνον ἐρμηνεῖαν, ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτὰ τὰ
πράγματα μάλιστα. διὸ καὶ αὐτῷ μοι ἔδοξε ζητῆσαί τε καὶ γράψαι τὴν
15 αὐτοῦ τε πρὸς ἑαυτὸν τοῦ φιλοσόφου καὶ τὴν πρὸς τὴν ἀλήθειαν συμφωνίαν,
τὰς μὲν πρὸς τοὺς ἄλλους ἀντιρρήσεις φυλαττομένῃ, πιστουμένῃ δὲ τὰ
δοκούντα ἐν τοῖς ἀμφιβάλοις ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους ἐναργῶν δογμάτων τε
καὶ ῥητῶν, πανταχοῦ δὲ κατὰ δύναμιν τῆς τῶν πραγμάτων ἀντεχομένῃ
ἀληθείας κατὰ τὴν Ἰαμβλίχου ἐν τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ περὶ ψυχῆς συγγράμμασιν
20 ὑφήγησιν. σπουδὴ μὲν οὖν μία αὕτη. ἥδη δὲ ὑφ' ἡγεμόνι τῶν ψυχῶν
τε καὶ λόγων πάντων αἰτίῳ τῆς προκειμένης ἀρκτέον πραγματείας.
Ὁ μὲν οὖν σκοπὸς αὐτῆς προφανής, ὅτι περὶ ψυχῆς. ζητήσομεν δὲ
ὑστερον εἰ περὶ πάσης, καὶ διὰ τί δοκεῖ μηδένα περὶ τῆς τῶν οὐρανίων
ποιεῖσθαι λόγον· πρότερον δέ, πρότερον τῇ φυσικῇ φιλοσοφίᾳ ἢ τῇ ὑπερτέρᾳ
25 ἢ περὶ ψυχῆς προσήκει θεωρία. συντελεῖ γὰρ τοῦτο καὶ εἰς τὴν τῆς οὐ-

1 Inscripti ex codicis A librorum II et III titulis, cum libri I titulus cum initio pe-
rierit in A. neque ceteri libri titulum habent praeter a qui f. 1^r superscribit Σιμπλικίου
ὑπόμνημα εἰς τὸ πρῶτον τῶν περὶ ψυχῆς Ἀριστοτέλους. 3 περὶ σπούδαστον] Prooemii
p. 1. 2 desunt in Aa: explevi ex A^aD, passim inspectus C 5 δευτέρως A^aD: δεύ-

τερων C 10 τελεωσαμένου A^aC: πλεωσαμένου D τοῦ A^aC: τῆς D 11 δοκεῖ post
κριτῇ A^aD: post Ἰαμβλίχῳ C 17 τε D: om. A^aC 24 πρότερον CD: πρότερον A^a

σίας αὐτῆς κατάληψιν, πότερον φυσική πως ἢ κρείττων ἢ πῃ ἐκάτερον.
 ἐπεὶ οὖν οὐχ ἀπλῶς ἀποφαίνεται ζητήσας περὶ τούτων ὁ Ἀριστοτέλης,
 ἀλλὰ καὶ τὰς αἰτίας προστιθεὶς δείκνυσιν ἐν τῷ πρώτῳ τῆς Περὶ ζώων
 μορίων, παραγραπτέον ἡμῖν καὶ ἐπεξεργαστέον τὸ ἐκείνου ῥητόν. προλαβὼν
 5 τοῖνον ὡς τῷ φυσικῷ οὐ τὴν ὕλην μόνην ἀλλὰ καὶ τὸ εἶδος ἐν τε τοῖς
 ἄλλοις καὶ ἐν τοῖς ζώοις θεωρητέον, ἐπάγει· “εἰ δὴ τοῦτο ἐστὶ ψυχὴ ἢ
 ψυχῆς μέρος ἢ μὴ ἄνευ ψυχῆς (ἀπελθούσης γοῦν οὐκέτι ζῶόν ἐστιν, οὐδὲ
 τῶν μορίων οὐδὲν τὸ αὐτὸ πλὴν τῷ σχήματι μόνον καθάπερ τὰ μυθεύμενα
 λιθοῦσθαι) εἰ δὴ ταῦτα οὕτω, τοῦ φυσικοῦ περὶ ψυχῆς ἂν εἴη λέγειν καὶ
 10 εἰδέναι, καὶ εἰ μὴ πάσης, κατ’ αὐτὸ τοῦτο καθ’ ὃ τοιοῦτο τὸ ζῶον, καὶ τί
 ἐστὶ ψυχὴ ἢ αὐτὸ τοῦτο τὸ μόνιον, καὶ περὶ τῶν συμβεβηκότων κατὰ
 τὴν τοιαύτην οὐσίαν· ἄλλως τε καὶ τῆς φύσεως διχῶς λεγομένης καὶ οὔσης
 τῆς μὲν ὡς ὕλης τῆς δὲ ὡς οὐσίας. καὶ ἔστιν αὕτη καὶ ὡς ἡ κινουσα
 καὶ ὡς τὸ τέλος. τοιοῦτον δὲ τοῦ ζῴου ἥτοι πᾶσα ἢ ψυχὴ ἢ μέρος τι
 15 αὐτῆς. ὥστε καὶ οὕτως ἂν λεκτέον εἴη τῷ περὶ φύσεως θεωρητικῷ περὶ
 ψυχῆς μᾶλλον ἢ περὶ τῆς ὕλης, ὅσα μᾶλλον ἢ ὕλη δι’ ἐκείνην φύσιν
 ἐστὶν ἢ ἀνάπαλιν. καὶ γὰρ κλίνη καὶ τρίπους τὸ ξύλον ἐστίν, ὅτι δυνάμει
 ταῦτά ἐστιν. ἀπορήσειε δ’ ἂν τις εἰς τὸ νῦν λεχθὲν ἀποβλέψας, πότερον
 περὶ πάσης ψυχῆς τῆς φυσικῆς ἐστὶν εἰπεῖν ἢ περὶ τίνος. εἰ γὰρ περὶ
 20 πάσης, οὐδεμία λείπεται παρὰ τὴν φυσικὴν ἐπιστήμην φιλοσοφία. ὁ γὰρ
 νοῦς τῶν νοητῶν· ὥστε περὶ πάντων ἡ φυσικὴ γνῶσις ἂν εἴη. τῆς γὰρ
 αὐτῆς περὶ νοῦ καὶ τῶν νοητῶν θεωρῆσαι, εἴπερ πρὸς ἄλληλα, καὶ ἡ αὕτη
 θεωρία τῶν πρὸς ἄλληλα πάντων καθάπερ περὶ αἰσθήσεως καὶ τῶν αἰσθη-
 τῶν. ἢ οὐκ ἐστὶ πᾶσα ἡ ψυχὴ κινήσεως ἀρχή, οὐδὲ τὰ μόνια πάντα, ἀλλ’
 25 αὐξήσεως μὲν ὅπερ καὶ ἐν τοῖς φυτοῖς, ἀλλοιώσεως δὲ τὸ αἰσθητικόν, φορᾶς
 δὲ ἑτερόν τι καὶ οὐ τὸ νοητικόν. ὑπάρχει γὰρ φορὰ καὶ ἐν ἑτέροις τῶν
 ζώων, διάνοια δ’ οὐδενί. δῆλον οὖν ὡς οὐ περὶ πάσης ψυχῆς λεκτέον·
 οὐδὲ γὰρ πᾶσα ψυχὴ φύσις, ἀλλὰ τι μόνιον αὐτῆς ἐν ἡ καὶ πλείω.”
 Ἐν δὴ τούτοις διώρισται ὅτι τὸ μὲν ἐστὶ τῆς ψυχῆς τῇ φυσικῇ θεω-
 30 ρητόν φιλοσοφία, ὅσα αὐτῆς τῶν ζώων ἐστὶν εἶδος τὸ τὰ ζῶα ὡς ζῶα
 ὀρίζον (δὲ καὶ ἀμφισβητεῖ εἴτε ψυχὴν εἴτε μόνιον ψυχῆς εἴτε οὐκ ἄνευ
 ψυχῆς καλεῖν δεῖ), καὶ ὅσον αὐξητικὸν καὶ αἰσθητικὸν καὶ τῆς κατὰ τόπον
 αἵτιον κινήσεως· ὅσον δὲ νοερόν, τῇ πρώτῃ φιλοσοφίᾳ, ἡ τὰ νοητὰ γινώσκουσα

1 πότερον CD: πρότερον A^a 3 τῷ πρώτῳ τῆς D: τῷ A^aC cf. de Part. anim. A 1,
 641^a 17 5 ὡς A^aD: ἡ C: εἰ margo C 8 τὸ αὐτὸ] λείπεται accedit apud
 Aristotelem 9 οὕτω, τοῦ Aristoteles: τοῦδε τοῦ A^aD 10 κατ’ αὐτὸ Aristoteles:
 καθ’ αὐτὸ A^aD τοιοῦτο τὸ Aristoteles: τοιοῦτον A^aD 11 ἐστὶν ἡ Aristoteles
 αὐτὸ τοῦτο τὸ Aristoteles: τοῦτο τὸ om. A^aD 12 τοιαύτην] αὐτῆς accedit apud Aristo-
 telem 18 ἀπορήσειε A^a: ἀπορήσει D ἐπιβλέψας Aristoteles 19 ἐστὶν] ἐστὶ τὸ
 Aristoteles 22 νοῦ Aristoteles: νοῦς D: τοῦ νοῦ A^a τοῦ νοητοῦ Aristoteles
 θεωρῆσαι Aristoteles: θεωρημάτων A^a: θεωρ . . . duarum literarum spatio relicto D
 23 καθάπερ καὶ Aristoteles 24 πᾶσα ἡ D: om. A^a 26 ἡ φορὰ Aristoteles
 28 φύσις D: ἡ φύσις A^a 29 θεωρητόν] immo θεωρητέον 30 ὅσα] fort. ὅσον
 ὡς A^aD: ἡ C 32 καὶ (post δεῖ) A^aD: ἡ C 33 ἡ A^aD: ἡ C

καὶ τὸν τῶν νοητῶν θεωρητικὸν γινώσκει νοῦν, καὶ οὐ τὸν ἐξηρημένον ὅ-
μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐν ἡμῖν. καὶ γὰρ τῷ ἐν ἡμῖν νοῦ νοητὰ ἐκεῖνα, καὶ
πρὸς ἀλλήλα τό τε νοητικὸν καὶ τὸ νοητὸν λεγόμενα ὑπὸ μιᾶς καὶ τῆς
αὐτῆς θεωρεῖται ἐπιστήμης, ὥσπερ τὸ αἰσθητικὸν τε καὶ αἰσθητόν. διὸ
5 οὔτε φυσικὴ ἀπλῶς οὔτε μετὰ τὰ φυσικὰ ἡ περὶ ψυχῆς θεωρία, ἀλλ'
ἀμφοῖν ἐχομένη, ὥς ἐν τούτοις ὑπὸ τοῦ Ἀριστοτέλους διώριστα. ἔοικε
δὲ ἐν πλάτει ὁ Ἀριστοτέλης καὶ τὴν φυσιολογίαν καὶ τὴν μετὰ τὰ φυσικὰ
τιθέμενος φιλοσοφίαν ἐκατέραν μέχρι ψυχῆς τὴν μὲν ἀνάγειν τὴν δὲ προά-
γειν, ἐπεὶ δῆλον ὡς οὔτε κατὰ τὰ φυσικὰ εἶδη τῶν σωμάτων ἐστὶν οὐ-
10 σιώδης ὅρος ἡ ψυχὴ (ἐκεῖνα γὰρ ὡς σωμάτων, αὕτη δὲ ὡς ζώων εἰδός
ἐστὶ, καὶ ἐκεῖνα μὲν τοῦ κινεῖσθαι ἀρχαί, αὕτη δὲ τοῦ κινεῖν· τὸ γὰρ ὅφ'
ἐαυτῶν κινεῖσθαι τῶν ἐμφύχων ἴδιον, ὡς ἐν τῷ ὀγδόῳ τῆς Φυσικῆς εἴρηται
ἀκροάσεως), οὔτε ὡς τὰ ὑπερφυῖ καὶ καθαρῶς ἀμέριστα καὶ μόνιμα πάντη 10
καὶ εἰλικρινῇ τὸ νοερὸν ἐστὶ τῆς ψυχῆς. διὸ εἰ περὶ τὰ ἄκρα ἀφορί-
15 ζοιτό τις τὰς φιλοσοφίας, πῇ μὲν τὴν φυσικὴν πῇ δὲ τὴν μετὰ τὰ φυσικὰ,
μέσῃ ἀμφοτέρων ἔσται ἡ περὶ ψυχῆς, καὶ αὕτη ἐν πλάτει, μᾶλλον δὲ ἐν
βάθει ὁρωμένη, ὅσῃ τὸ νοερὸν τῆς ψυχῆς τοῦ αἰσθητικοῦ καὶ φυσικοῦ
διέστηκε. καὶ δῆλον ὡς ἡ περὶ ψυχῆς ἐπιστήμη τοιαύτη, ἐπειδὴ καὶ ἡ τῆς
ψυχῆς οὐσία τοιαύτη, ὅσα μέσῃ τῶν τε ὑπερφυῶν εἶναι καὶ τῶν φυσικῶν, καὶ
20 ὅσα τὸ μὲν τι ἔχειν τοῖς ὑπερφυεῖσι κοινωνοῦν, τὸ δὲ πρὸς τὴν φύσιν ἀπο- 15
κλίνειν· εἴτε καὶ κατ' ἄλλον τινα τρόπον, ὃν ἂν ὁ λόγος ἐκφάνειεν, ὅτε
καὶ Ἀριστοτέλης αὐτὸ τοῦτο ζητεῖ. συμπεραινώμενος δὲ ὁ Ἀριστοτέλης ἐν
τοῖς προκειμένοις ῥητοῖς "δῆλον, φησὶν, ὡς οὐ περὶ πάσης ψυχῆς λεκτέον"
τῷ φυσικῷ δηλαδὴ· "οὐδὲ γὰρ πᾶσα ψυχὴ φύσις, ἀλλὰ τι μόνιον αὐτῆς
25 ἐν ἡ καὶ πλείω." ἐπεὶ οὖν αὐτὸς καὶ περὶ τοῦ νοῦ τῆς ψυχῆς, καὶ οὐ
περὶ τῶν φυσικῶν μόνων αὐτῆς μορίων ποιεῖται λόγον, δῆλον ὡς οὐκ ἐστὶν
ἀπλῶς φυσικὴ ἡ περὶ ψυχῆς πραγματεία. τοῦτο μὲν οὖν ἡμῖν ὧδε συμ- 20
πεπεράνθω.

Ὁ δὲ σκοπὸς αὐτῆς δοκεῖ περὶ μόνης τῆς ἐν τοῖς θνητοῖς ζώοις εἶναι
30 ψυχῆς· οὐδένα γὰρ φαίνεται περὶ τῆς τῶν οὐρανίων ποιούμενος λόγον, εἰ
μὴ ὅσον ἐπισκῆπτων ταῖς τοῦ Τιμαίου μαθηματικαῖς περὶ αὐτῆς ἐνδείξεσι
καὶ ἴσως ὡς ἱκαναῖς ταῖς Πλατωνικαῖς περὶ αὐτῆς θεωρίαις ἡρκέσθη, το-
σοῦτον ἐπιστήσας μόνον μὴ τῷ φαινομένῳ προσανέχειν τῶν μαθηματικῶν.
ἴσως δὲ καὶ διὰ τῶν περὶ τῆς ἀκρότητος τοῦ ἡμετέρου νοῦ εἰρημένων
35 ἀξίων εἰς τὴν οὐρανίαν ἀναπέμπεσθαι ψυχὴν. "τὴν γὰρ τοῦ παντός, φησί, 25
δῆλον ὅτι τοιαύτην εἶναι βούλεται, οἷόν ποτέ ἐστὶν ὁ καλούμενος νοῦς. οὐ

1 καὶ τὸν τῶν νοητῶν] incipiunt A et a (editio Aldina). codicis A plenam dedi discre-
pantiam, itemque Aldinae, cuius tamen levicula vitia aut aperto typothetae errore aut
prava loquendi scribendive consuetudine orta neglexi. reliquorum librorum, de quibus
videatur Praefatio, selectas recepi suisque locis notatas lectiones γινώσκει A⁴D (cf.
praeef.): γινώσκειν Aa 12 ἐν τῷ ὀγδόῳ τῆς Φυσικῆς ἀκροάσεως] Θ 4 p. 255^a7

20 τὰ φύσει a 22 ὁ οὐκ. a 23 φησὶν cf. p. 2, 29 31 τοῦ Τιμαίου] Tim. 8
cf. de Anima A 3, 406^b25 32 αὐτῆς A⁴D: αὐτῶν Aa 35 φησι] de An. A 3
p. 407^a3 36 δῆλον ὅτι scripsi: δηλονότι Aa

γὰρ οἶόν γε ἡ αἰσθητικὴ οὐδ' οἶον ἡ ἐπιθυμητικὴ." λόγος γὰρ καθαρὸς ὁ
καὶ νοερὸς ἡ τοῦ παντὸς ψυχὴ, ὅλη δι' ὅλης ἀμειγῆς πρὸς τὰς δευτέρας
ζωάς, ὅτι μὴ ῥέπει εἰς σώματα μηδὲ αὕτη γίνεται τῶν σωμάτων,
ἀλλὰ ταῦτα ἐκείνης μενούσης ἐν ἑαυτῇ. διὸ καὶ κυκλικὴ αὐτῆς ἡ φορὰ
5 διὰ τὴν αὐτῆς πρὸς ἑαυτὴν ὅλης πρὸς ὅλην ἐπιστροφὴν. ἀλλ' οὐδὲ περὶ τῶν
διαφόρων τῆς ἀνθρωπείας ψυχῆς λήξεων ἢ τῶν πλειόνων ἐν τοῖς βίοις αἰ- 80
ρέσεών τι φαίνεται πραγματευόμενος, εἰδὼς τῷ καθηγεμόνι τὸν περὶ τούτων
ἱκανῶς ἐπεξεργασμένον λόγον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἀχώριστον τοῦ σώματος τιθέ-
μενος τὴν ψυχὴν· τὴν γοῦν αἰτίαν τοῦ μὴ μεμνησθαι ἡμᾶς τῆς χωριστῆς
10 ζωῆς ἀποδίδωσιν ἐν τῷ τρίτῳ, ὡς ὄντας δηλαδὴ καὶ πρὸ τῆς εἰς σῶμα
ἀφίξεως.

Περὶ δὲ μόνης τῆς ἐν τοῖς θνητοῖς ψυχῆς προηγουμένως πραγματευό-
μενος οὐδεμίαν αὐτῆς ἀπολείπει ἀνεπεξέργαστον δυνάμιν τε καὶ οὐσίαν. 85
ἀλλὰ πρῶτον μὲν κοινῇ πάσαις τὴν εἰδητικὴν τῶν σωμάτων ἀποδίδωσιν
15 αἰτίαν, οὐχ ὡς σωμάτων ἀλλ' ὡς ὀργάνων ζωτικῶν. φύσις γὰρ ἡ ὡς σω-
μάτων εἰδητικὴ αἰτία, οὐ ψυχὴ· ἡ δὲ ὡς ὄργανον ζωτικὸν εἰδοποιούσα ἡ
ψυχὴ ἢ μέρος ψυχῆς ἢ οὐκ ἄνευ ψυχῆς. καὶ αὕτη μὲν αἰτία εἰδητικὴ,
καθ' ἣν τὸ εἰδοποιηθὲν ζωτικῶς οἶόν τε κινεῖσθαι. ἑτέρα δὲ ἡ ὑφ' ἧς
κινεῖται· ὑπὸ γὰρ τῆς ψυχῆς τὸ ζῶον κινεῖται ὡς ὑπὸ τοῦ κυβερνήτου τὸ
20 πλοῖον· ἐντελέχεια δὲ καὶ ὁ πλωτὴρ λέγεται. ἑτέρα δὲ πως ἦδε ὡς εἰσόμεθα
ἡ κινούσα ζωτικῶς τῆς καθ' ἣν τὸ οὕτω κινούμενον ὀρίζεται, ἐπειδὴ οὐ 40
ταῦτόν τῳ κινουμένῳ τὸ κινεῖν, ἀλλὰ διήρηται κατ' αὐτόν. κινεῖται δὲ
τὰς ζωτικὰς κινήσεις, οἷον βάδισιν καὶ πτήσιν καὶ ἀναπνοήν, οὐ τὸ σῶμα
ἁπλῶς, ἀλλὰ τὸ ζῶον σῶμα. ζῶον δὲ ἐστὶ κατὰ τὴν ἐν αὐτῷ ζώην· ὥστε
25 καὶ ζωτικῶς κινούμενον κατὰ ταύτην. ἐπεὶ οὖν καὶ τὸ κινεῖν ἐν τῷ ζῳῳ
ἢ ψυχῇ, πότερον ἢ αὐτῇ τῇ καθ' ἣν κινεῖται, ἢ ἀδύνατον; ἦν γὰρ ἂν καὶ
τὸ ὅλον ζῶον κατ' αὐτὴν εἰδοποιούμενον, κινούμενόν τε καὶ κινεῖν, καὶ οὐχ,
ὡς τῷ Ἀριστοτέλει δοκεῖ, κινεῖ μὲν ἡ ψυχὴ, κινεῖται δὲ τὸ ζῶον. ἀλλὰ 45
καὶ τὸ ὄργανον ἕτερον τοῦ χρωμένου. καὶ τὸ ὡς ὄργανον ἄρα χαρακτη-
30 ριστικὸν εἶδος ἕτερον τοῦ χρωμένου. καὶ ἐντελέχεια καὶ τὸ χρώμενον ὡς ὁ
πλωτὴρ τῆς νεῶς· διττὴ γὰρ ἡ ἐντελέχεια, ἡ μὲν καθ' ἣν ἐστὶ ναῦς, ἡ δὲ
ὡς πλωτὴρ. |

Πρῶτον μὲν οὖν ὡς εἴρηται κοινῇ πάσαις ταῖς τῶν θνητῶν ζώων ὁ
ψυχᾷ τὴν εἰδητικὴν αὐτῶν ἀποδίδωσιν αἰτίαν διττὴν οὔσαν. ἔπειτα δὲ
35 καὶ καθ' ἑκάστην ἐπεξιών ἅμα μὲν τὰς διαφορὰς αὐτῶν παραδίδωσιν, ἅμα
δὲ καὶ τὸ κοινῇ πάσαις ὑπάρχον ἰδιοτρόπως καθ' ἑκάστην θεωρεῖ, ὅπερ ἡ
ἀποδεικτικὴ παραγγέλλει ἐπιστήμη, καὶ τὰς μὲν μᾶλλον εἰς τὸ ὀργανικὸν
ἀποκλινούσας, τὰς δὲ κατὰ τὸ χρώμενον ἵσταμένας μᾶλλον ὀρᾷ. καὶ πᾶσαν

1 post γὰρ add. δὲ Aristoteles 5 ἐπιστροφὴν A*: στροφὴν Aa 7 τῷ καθηγεμόνι]
Plato Phaedr. 28 sq. 10 ἐν τῷ τρίτῳ] de Anima Γ 5 τὸ σῶμα a 13 ἀνε-
πέργαστον a 14 τῶν σωμάτων om. a 20 ἐντελέχεια — λέγεται om. a δὲ πως
D: δὲ om. Aa 22 κατ' αὐτόν delendum putat Torstrik 29 καὶ τὸ ὡς — 30 χρω-
μένου in margine add. A 36 ὅπερ — ἐπιστήμη om. a

μὲν εἶναι ψυχὴν ἐντελέχειαν τοῦ ὀργανικοῦ σώματος παραδίδωσιν, οὐ πᾶσαν ὅ-
 δὲ κατὰ πᾶσαν ἑαυτῆς δύναμιν· σαφῶς γὰρ ὁ νοῦς εἴρηται μὴδὲν συνέχων ὁ
 σῶμα καὶ μὴδὲ ὡς ὀργάνῳ τῷ σώματι χρώμενος· διὸ οὐκ ἀπαμβλύνεται
 πρὸς τὴν τῶν ἐλαττόνων θέαν ἐκ τῆς τῶν μειζόνων νοήσεως, ὥσπερ ἡ
 5 αἰσθησις διὰ τὸ αὐτὰς ὡς ὀργάνῳ χρῆσθαι τῷ σώματι.

Διακρίνει δὲ ἱκανῶς καὶ τὰ περὶ τῆς νοερᾶς τῶν ψυχῶν δυνάμεως,
 ἑτέραν μὲν ὁρῶν τὴν πρακτικὴν ταύτην καὶ φαντασίᾳ χρωμένην, σωματοειδεῖ
 οὕσῃ ζωῇ, κατὰ τὴν μερικὴν πρότασιν· ἑτέραν δὲ τὴν θεωρητικὴν, καὶ 10
 ταύτην διττὴν, τὴν μὲν κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς οὐσίας προϋούσαν ἐνέργειαν ἢ
 ἀτελῶς ἔχουσαν ἢ τελειωθείσαν, καὶ ἢ εἰς τὸ πρότερον δυνάμει διὰ τὸ
 ἀτελὲς ἐκπίπτουσιν ἢ κατὰ τὸ τελειότερον ἵσταμένην δυνάμει ἢ καὶ κατὰ
 τὸ ἐνεργεῖα· ἥτις οὐ χρῆται μὲν τῇ φαντασίᾳ, ἐπομένην δὲ αὐτὴν ἔχει ὡς
 τῇ προϋούσῃ καὶ ἐξισταμένῃ τῆς οὐσίας ἐνεργητικῇ θεωρίᾳ συγκινουμένην·
 τὴν δὲ κατὰ τὴν μόνιμον καὶ εἰς ἑν καὶ ταύτῃ τῇ οὐσίᾳ τὴν ἐνέργειαν 15
 συνάγουσαν· καθ' ἣν καὶ τὸν ἐξηρησμένον μιμεῖται νοῦν, καὶ ἔστι τῇ οὐσίᾳ
 ἐνέργεια. καθ' ἣν μόνην ἐστὶν ἀθάνατος, ὡς δι' αὐτῆς τοῖς αἰωνίοις συνα-
 πτομένη καὶ ὡς αἰεὶ μὲν τὸ μόνιμον ἔχουσα, ἀκραιφνὲς μὲν ἐν τῇ χω-
 ριστῇ ζωῇ, ἀφιστάμενον δὲ πῶς ἑαυτοῦ ἐν τῇ εἰς τὰ δεύτερα ῥοπῇ, ἀλλ'
 οὐχ οὕτως ὡς μὴδαμῶς μένον. ἔστι μὲν οὖν καὶ τότε μόνιμον δευτέρως·
 20 τὸ δὲ ἔξω ῥέπον οὐκ ἀθάνατον, ὡς μεταβαλλόμενον καὶ ὡς ἐν τῇ χωριστῇ
 ζωῇ οὐ παρόν. διελὼν δὲ καὶ τὰς ὀρεκτικὰς δυνάμεις ἀπὸ τῶν γνωστικῶν, 20
 τίνες αἱ κατὰ τόπον τῶν ζώων κινητικαὶ δυνάμεις ἐπεξεργάζεται.

Καὶ ταύτην μὲν ἅπασαν τὴν θεωρίαν ἐν τε τῷ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ
 ποιεῖται· ἐν δὲ τῷ πρώτῳ μετὰ τὸ ἀφορίσαι τὸν σκοπὸν καὶ ἐκθέσθαι,
 25 ὅσα τε καὶ οἷα δεῖ ζητῆσαι περὶ ψυχῆς προβλήματα, καὶ τὸν τρόπον ἀφο-
 ρίσαι τῆς ἐπεξεργασίας τὸν ἀπὸ τῶν ἀντικειμένων ἀρχόμενον καὶ διὰ μέσης
 τῆς ἐνεργείας εἰς τὴν οὐσίαν ἀναπεμπόμενον, τὰς τῶν παλαιότερων ἱστο-
 ρήσας περὶ ψυχῆς δόξας, δι' ὧν τε ἀποδέχεται καὶ δι' ὧν ἀντιλέγει, γνωστι- 25
 κὴν τε τὴν ψυχὴν καὶ κινητικὴν τίθεται ἀσώματόν τε καὶ ἀμέριστον καὶ
 30 ἀκίνητον τὰς σωματικὰς κινήσεις οὖσαν. καὶ οὔτε ἀρμονίαν σωματικὴν οὔτε
 σύνθεσιν οὔτε λόγον τινὰ μίξεως ἐπιδείκνυσι· καὶ ἀρχὴν οὐχ ὡς στοιχεῖον,
 οὐδὲ ὡς ἐκ τῶν στοιχείων, ἀλλ' ὡς λόγον καὶ εἶδος. καὶ μίαν τὴν ἐν
 ἐκάστῳ ζῳῳ εἶναι βούλεται ψυχὴν καὶ ἐν τοῖς λογικοῖς, πᾶσας ἔχουσιν
 τὰς ζωτικὰς οὐσίας τε καὶ δυνάμεις, καθ' ἃς τε ὀρέγεται λογικῶς τε καὶ
 35 θυμοειδῶς καὶ ἐπιθυμητικῶς, καὶ καθ' ἃς γινώσκει νοερῶς ἢ ἐπιστημονικῶς 30
 ἢ δοξαστικῶς ἢ φανταστικῶς ἢ αἰσθητικῶς, καὶ αὐτὰς ἔχουσιν ἐσχάτως
 τὰς φυσικὰς.

Ἔτι ἐν τῷ τρίτῳ κατ' αὐτὸ τὸ λογικὸν τὴν ἡμετέραν ψυχὴν ἐν με-
 σότητι τῶν ἄκρων ὁρῶν ζῶν, ποτὲ μὲν ἀπεικάζει τῇ αἰσθητικῇ ποτὲ δὲ
 40 τῇ νοερᾷ· καὶ ποτὲ μὲν εἰς τὴν αἰσθητικὴν ὑποβαίνουσιν, ποτὲ δὲ εἰς τὴν

2 εἴρηται] de Anima A 5 p. 411^b 18
 possit 11 ἢ καὶ D: καὶ ἡ Aa
 ἐξώρροπον Aa 25 προβλήματα a

4 θεωρεῖται a 5 αὐτὰς dubito num ferri
 16 τοῖς] τῆς a 20 ἔξω ῥέπον Torstrik:
 29 ἀμέριστον] ἀόριστον A¹

νοερὰν ἀνιούσαν μίμησιν· καὶ ποτὲ μὲν εἰς τὸ ἀμέριστον ὡς οἶόν τε αὐτῇ 0^v
 συναιρουμένην καὶ ὅλην ἐν ἑαυτῇ μένουσαν, ὅτε καὶ τὸν ὑπερέχοντα αὐτῆς
 μιμεῖται νοῦν, ποτὲ δὲ ἀφισταμένην πως ἑαυτῆς ἐν τῇ ἔξω ῥοπῇ καὶ κατὰ 35
 προβολὴν ἐνεργοῦσαν καὶ εἰς μερισμὸν προϊούσαν· οὐ μὴν ὡς πάντῃ τῶν
 5 ἀντικειμένων ἀφισταμένην. καὶ γὰρ ὁ μερισμὸς αὐτῆς μετὰ τῆς εἰς τὸ ἀμέ-
 ριστον συναιρέσεως, καὶ ἡ προβολὴ μετὰ τῆς εἰς ἑαυτὴν ἐπιστροφῆς, καὶ
 ἡ ἑαυτῆς ἀπόστασις μετὰ τῆς ἐν ἑαυτῇ μονῆς, ἀμυδρουμένης ὅτε εἰς τὸ
 ἔξω ῥέπει· ἵνα καὶ μένη ἅμα καὶ μεταβάλλῃ διὰ τὴν τῶν μόνως τε με-
 νόντων καὶ πάντῃ μεταβαλλομένων μεσότητά ἢ ἡμετέρα ψυχὴ ἑκατέρῳ πως 40
 10 ἐπικοινωνοῦσα τῶν ἄκρων, ὥσπερ καὶ μερίζεται πως καὶ οἶον ἀμέριστος
 [τε] ἅμα γίνεται τε καὶ ἀγέννητος ὑπάρχει, φθείρεται τε τρόπον τινὰ καὶ
 ἀφθαρτος διασώζεται. διὸ οὔτε μένειν τι αὐτῆς θησόμεθα κατὰ τὸν
 Πλωτῖνον αἰεὶ ὡσαύτως καὶ καθαρῶς οὔτε παντελῶς προϊέναι ἐν τῇ εἰς
 γένεσιν ῥοπῇ, ἀλλ' ὅλη πρόεισι καὶ μένει ἐλικρινῶς ἐν τῇ πρὸς τὰ δεύτερα
 15 ῥοπῇ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν σαφέστερον καὶ ἡ ὅλη τῶν λόγων ἐπιδείξει διέξοδος
 ὡς καὶ Ἀριστοτέλει δοκοῦντα καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰαμβλίου ἐναργέστερον ἐκπε- 45
 φασμένα. ἥδη δὲ τῶν ῥητῶν ἐχώμεθα.

p. 402^a 1 Τῶν καλῶν καὶ τιμίων τὴν εἶδῃσιν ὑπολαμβάνοντες. 1^r

Τὸ προοίμιον τὸν σκοπὸν τε ἅμα τῆς προκειμένης πραγματείας ὀρίζει
 20 καὶ ὡς περισπούδαστον ἀνθρώποις ἅπασι γεραίρει. ἔτι τε συντείνει τὸν
 ἀκροατὴν τὸ δύσληπτον καθόλου τε τῆς τῶν οὐσιῶν θεωρίας καὶ ἰδίως
 τῆς ψυχικῆς ἐκφαῖνον. πᾶσαν μὲν οὖν εἶδῃσιν ἐν τοῖς καλοῖς τε καὶ τιμίοις 5
 τάττει, οὐ τὴν ὅποιαν οὖν γνῶσιν εἶδῃσιν προσαγορεύων, ἀλλὰ τὴν ἐπιστη-
 μονικὴν· κατὰ γὰρ ταύτην ἡμῖν τὸ εἰδέναι, κατὰ δὲ δόξαν τὸ οἶεσθαι.
 25 ἀπολείπονται δὲ καὶ φαντασίαι καὶ αἰσθήσεις τῆς εἰδήσεως, συμβεβηκότων
 αἰεὶ καὶ οὐδεμιᾶς οὐσίας ἀντιλαμβάνόμεναι. εἶδῃσι μὲν οὖν ἡ ἐπιστημονικὴ
 ἐστὶ γνῶσις. καλὰ δὲ καὶ τίμια τῇ μὲν ὑποκειμένῃ συντρέχει (καὶ γὰρ 10
 πᾶν τὸ ὄντως τίμιον καλόν, καὶ πᾶν τὸ καλὸν τίμιον), τῇ δὲ λόγῳ δια-
 φέρει· καλὸν μὲν γὰρ ἐστὶν ὡς ἐραστὸν καὶ δι' αὐτὸ αἰρετόν, τίμιον δὲ
 30 διὰ τὸ σεμνὸν καὶ ὑπερέχον, ὑποκλινομένων αὐτῇ τῶν ἄλλων οἷς ἐστὶ τί-
 μιον. εἰκότως ἄρα ἄνθρωποι ὄντες καὶ κατὰ λόγον οὐσιωμένοι τῶν καλῶν
 καὶ τιμίων εἶναι ὑπολαμβάνομεν τὴν ἐπιστημονικὴν θεωρίαν, ὡς τὴν ἀρίστην
 οὖσαν τοῦ λόγου τελειότητα καὶ διὰ τοῦτο ἐφετὴν τε αὐτῇ καθ' αὐτὴν
 οὖσαν καὶ ἐγγενομένην τὸ ὑπερέχον αὐτῇ δωρουμένην. 15

35 p. 402^a 2 Μᾶλλον δ' ἐτέραν ἐτέρας ἢ κατὰ ἀκρίβειαν ἢ τῇ
 βελτιόνων τε καὶ θαυμασιωτέρων εἶναι.

Ἄπασα μὲν γὰρ ἐπιστήμη καλὴ τε καὶ τίμια, ἄλλη δὲ ἄλλης καλλίων

6 ἑαυτὸν a 8 μόνως a 11 τε (ante ἅμα) expunxi γίνεται τε D: τε om. Aa
 18 superscribit Σιμπλικίου. ὑπόμνημα εἰς τὸ πρῶτον τῶν περὶ ψυχῆς Ἀριστοτέλους a cf. ad
 p. 1, 1 post εἶδῃσιν add. εἶναι a 19 προκειμένης om. pr. A 22 ψυχῆς a
 28 λόγῳ δὲ a 37 τε (post καλῇ) om. a

τε καὶ τιμιωτέρα ἢ τῇ ἀκριβεστέρα εἶναι, ὥς γεωμετρία ἔχει πρὸς τὴν 1^η
 τῶν ἐν οὐρανῷ φαινομένων καταληπτικὴν ἀστρονομίαν, διὰ τὴν πόρρω αὐ-
 τῶν ἀπόστασιν ἀπολιμπανομένην τοῦ ἀκριβοῦς, ἢ τῇ βελτιόνων εἶναι, ὥς
 ἀνάπαλιν ἔχει ἀστρονομία καὶ ἡ περὶ τὰ φαινόμενα πρὸς ὀπτικὴν γεωμε- 20
 5 τρικὴν τινα ὑπάρχουσαν. ἀλλ' αὐταὶ μὲν μαθηματικαὶ οὔσαι πραγματεῖαι
 τῶν κυρίως ἀπολείπονται ἐπιστημῶν, ὥς μήτε οὐσίας οὔσαι μήτε ἐκ τῶν
 ἀληθινῶν ἀρχόμεναι αἰτίων· ἀληθινὰ γὰρ τὰ οὐσιώδη εἶδη. εἴεν δ' ἂν
 καὶ ἐν ταῖς τῶν οὐσιῶν θεωρητικαῖς ἀκριβέστερον μὲν ἡμῖν τῆς περὶ τῶν
 οὐρανίων φυσιολογίας ἐγγινομένη ἢ περὶ ζώων διὰ τὸ προσεχές οὐ λαν-
 10 θάνουσα, ἐκείνη δὲ ταύτης τῇ περὶ βελτιόνων εἶναι. βέλτιον μὲν οὖν ἐστὶ 25
 τοῦ ποτὲ ὄντος τὸ αἰδῖον, καὶ τὸ αἰτιώτερον ὥς τέλος ἢ ὥς ποιοῦν ἢ ὥς
 εἶδος τοῦ αἰτιατοῦ, καὶ ὅλως τὸ θεοῖς πλησιάζον τοῦ μᾶλλον ἀπωτέρω
 κατ' οὐσίαν. ἀκριβεστέρα δὲ γνῶσις ἢ ἀναγκαία καὶ ἀπαραλείπτος καὶ ἡ
 οἰκεία τῇ γνωστῇ.

15 p. 402^a 3 Δι' ἀμφοτέρα ταῦτα τὴν περὶ ψυχῆς ἱστορίαν εὐλόγως
 ἂν ἐν πρώτοις τιθεῖμεν.

Διὰ τε ἀκρίβειαν καὶ διὰ τὸ περὶ βελτίου καὶ θαυμάσια ἔχειν. διὰ
 γὰρ τὴν πρὸς ἑαυτὴν αὐτῆς τῆς ψυχῆς οἰκειότητα ἐγγυτάτω ὃν τῇ γινώ- 30
 σκοντι τὸ γνωστὸν ἐναργῆ παρέχεται καὶ ἀκριβῆ τὴν τῶν συνθέτων γνῶσιν·
 20 καὶ γὰρ ἡ τῶν συνθέτων ἡμῶν αὐτῶν συναίσθησις ἐναργής τε καὶ ἀκριβής.
 ἡ δὲ κατὰ νοῦν καὶ λόγον τῆς ψυχῆς αὐτῆς εἰς ἑαυτὴν ἐπιστροφὴ ἀπαθῶς
 γινομένη ἔτι ἐναργεστέρα καὶ ἀκριβεστέρα. ἀλλὰ καὶ αὐτῇ τῇ πρὸς ἑαυ-
 τὴν ἐπιστροφῇ ἀσώματον καὶ χωριστὴν σωματίων ἑαυτὴν εὐρίσκουσα καὶ
 γνωστικὴν καὶ ἑαυτῆς κυρίαν διὰ τὸ κατὰ βούλησιν ζῆν καὶ ἀρχικὴν ὥς
 25 βελτίστην θαυμάσεται ὥς οὐκ ἀπεσπασμένην τῶν πρώτων αἰτίων. οὐ γὰρ 35
 ὥς αὐτόθεν πρώτην, ἀλλ' ὥς ἐν τοῖς πρώτοις φησί, διὰ τὴν οἶον συνεχῆ
 πρὸς αὐτὰ ὑπόβασιν. ἡ δὲ ἱστορία ἀντὶ τῆς ἐπιστήμης εἰληπται νῦν· ἴσμεν
 γὰρ φάμεν ὅσα ἀκριβῶς γινώσκουμεν.

p. 402^a 4 Δοκεῖ δὲ καὶ πρὸς ἀλήθειαν ἄπασαν ἡ γνῶσις αὐτῆς
 30 μεγάλα συμβάλλεσθαι, μάλιστα δὲ πρὸς τὴν φύσιν· ἐστὶ γὰρ
 οἶον ἀρχὴ τῶν ζώων.

Καὶ καθ' αὐτὴν μὲν ἡ περὶ ψυχῆς εἰδησις καλὴ τε καὶ τιμία ὥς εἴ- 40
 ρηται, μειζόνως δὲ εἰ καὶ πρὸς πᾶσαν ἀλήθειαν μεγάλα ἡ γνῶσις αὐτῆς
 συντελεῖ, τουτέστι πρὸς τὴν τῶν ὄντων ἐπιστημονικὴν γνῶσιν. ἀλήθειαν
 35 γὰρ νῦν οὐ τὴν αἰσθητικὴν οὐδὲ τὴν δοξαστικὴν ἀκουστέον, ἀλλὰ τὴν ἐπι-
 στημονικὴν καὶ τὴν τῶν οὐσιῶν, πρὸς ἣν οὐ μόνον συμβάλλεται ἡ τῆς

1 ἢ — εἶναι margo A 3 καταλιμπανομένην a ἢ — 4 ἀστρονομία margo A
 22 ἔτι om. a 24 καὶ ἑαυτῆς Torstrik: ἑαυτῆς Aa 25 πρώτον a 26 φησὶ
 D: φυσικὴν Aa

ψυχῆς γνῶσις, ἀλλὰ καὶ μεγάλως· πρὸς μὲν τὴν περὶ τῶν ὄντων, ἐπειδὴ 1^o
 ὡς ἐν τοῖς Περὶ ζώων μορίων ἔφη, οὐκ ἄνευ τῆς τοῦ νοῦ γνώσεως τὸ
 νοητὸν οἷον τε γινῶναι, οὐδ' ἄνευ τῆς τοῦ ἡμετέρου νοῦ, εἴ γε ἡμῖν ὅπω- 45
 σοῦν γνωστὰ τὰ νοητά. ὁμοίως μὲν οὖν οὐδὲ τὰ αἰσθητὰ ἄνευ τῆς τοῦ
 5 αἰσθητικοῦ, ἀλλ' ἐπεὶ οὐκ ἐπιστητὰ οὐδὲ οὐσίαι, λόγος δὲ καὶ νοῦς ὁ
 τῶν οὐσιῶν καὶ τῶν φυσικῶν θεωρητικός, ἡ τούτου γνῶσις καὶ πρὸς τὴν
 τῶν φυσικῶν γνῶσιν ὡς ἐπιστητῶν ἱκανῶς συντελεῖ. ἔτι διὰ τὸ μέσσην τῶν
 τε ἀληθῶς νοητῶν καὶ τῶν φυσικῶς ὄντων καὶ τῶν ἀμερίστων τε καὶ με-
 ριστῶν εἶναι τὴν ψυχὴν καὶ ἡ περὶ αὐτῆς θεωρία ἱκανὴ πρὸς τὰς τῶν
 10 ἄκρων συμβάλλεσθαι φιλοσοφίας· πρὸς μὲν τὴν πρώτην διὰ τὴν πρὸς τὰ 50
 ἄλλα τῆς ψυχῆς ὁμοιότητα (ἐκ γὰρ τῶν μέσων ῥάων ἡ πρὸς τὰ κρείττω
 ἀναφορὰ), πρὸς δὲ τὴν φυσικὴν μάλιστα διὰ τὸ ὡς ἐξ αἰτίας | τὰ αἰτιατὰ 1^o
 γινώσκειν ἐπιστημονικὸν ὑπάρχειν. εἰκότως οὖν μάλιστα πρὸς τὴν φύσιν.
 διότι ἡ ἐξ αἰτίων τῶν αἰτιατῶν γνῶσις κυριώτερα τῆς ἐκ τῶν αἰτιατῶν
 15 εἰς τὰ αἶτια ἀναγομένης. ἐκ δὲ τῆς ψυχῆς τὰ φυσικὰ ὡς ἐξ ἀρχῆς ἡρ-
 τηται· κυριώτατα γὰρ τῶν φυσικῶν τὰ ζῶα, ὧν οἷον ἀρχή, φησὶν, ἡ ψυχὴ,
 τὸ οἷον προσθεῖς, ὅτι τὸ εἶδος καὶ ἡ νοερά καὶ ἡ ἀμέριστος οὐσία ὄντως
 ἀρχή, ἡ δὲ ψυχὴ ἐκβάσσει τῆς ἀμερίστου καθαρῶς οὐσίας καὶ τῆς ἀληθῶς 5
 ἀρχῆς ἀπολείπεται. καὶ γὰρ ἡ εἰδητικὴ ἀρχὴ ἀμέριστος (πᾶν γὰρ εἶδος
 20 ὅρος καὶ οὐ ἔνεκα· τελειότης γάρ) καὶ τὸ ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως· νοῦς
 γὰρ τὸ πρῶτως κινεῖν. δοκεῖ δὲ ἔφη οὐχ ὡς ἀμφισβητῶν, ἀλλ' ὡς καὶ
 ὑπὸ τῶν ἄλλων ὁμολογούμενον.

p. 402^a 7 Ἐπιζητοῦμεν δὲ θεωρῆσαι καὶ γινῶναι τὴν τε φύσιν
 αὐτῆς καὶ τὴν οὐσίαν.

25 Σαφέστερον τὸν σκοπὸν ἐκτίθεται διὰ τούτων, τῆς τε ψυχικῆς οὐσίας 10
 καὶ τῶν καθ' αὐτὰ ὑπαρχόντων αὐτῇ τε τῇ ψυχῇ καὶ δι' ἐκείνην τοῖς
 ζώοις ὄντα θεωρητικόν τε καὶ γνωστικόν. δηλοῖ δὲ ἡ μὲν θεωρία τὴν ἐκ
 τῆς ἐναργείας καὶ ἐκ τῶν τῇ αἰσθήσει φαινομένων ἀναφορὰν εἰς τὴν περὶ
 αὐτῆς ἀλήθειαν, ἡ δὲ γνῶσις τὴν κατὰ λόγον ἐπιστημονικὴν κατάληψιν.
 30 ἡ δὲ φύσις οὔτε τὸ γένος δοκεῖ μοι δηλοῦν (οὐ γὰρ συνήθης ἡ χρῆσις)
 οὔτε ἐκ παραλλήλου ταύτῃ τῇ οὐσίᾳ σημαίνει· ἀλλ' ἡ μὲν τὸ ὅσον αὐτῆς
 πρὸς τὰ φυσικῶς ὄντα ἀποκλίνειν δηλοῖ, ἡ δὲ οὐσία τὸ πρὸς τὰ νοητὰ 15
 συγγενὲς καὶ χωριστόν.

p. 402^a 8 Εἴθ' ὅσα συμβέβηκε.

35 Τὰ καθ' αὐτὰ δηλαδὴ· τὰ γὰρ ὡς ψυχῆ. καὶ ἐπεὶ προηγεῖται κατὰ
 τὴν ἐξ αἰτίων γνῶσιν ἐπιστημονικὴν οὐσαν ἡ τῆς οὐσίας τῆς τῶν συμβεβη-

2 Περὶ ζώων μορίων A 1 p. 641^a 36 6 ἡ BD: ἡ Aa 11 ἄλλα] αὐλα aut ἀδία
 Diels, ἄκρα Torstrik 12 fort. διὰ τὸ τὸ 13 ὑπάρχον Torstrik 16 ζώων τὰ
 φυσικὰ A, qui tamen in marg. habet οἶμαι τῶν φ. τ. ξ. 27 ζώοις om. a 36 τῆς
 τῶν D: τῆς om. Aa

κότων, βουλόμεθα δὲ γενέσθαι ἐπιστήμονες, εἰκότως ἐπιζητοῦμεν πρότερον ἢ
 γνῶναι τὴν οὐσίαν, εἴθ' ὅσα συμβέβηκεν. ἀλλ' ἐπεὶ ἐκ τῶν ἡμῶν γνωρι- 20
 μωτέρων ἐπὶ τὰ φύσει πρότερα ἢ μάθησις, ἀναγκαίως ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ἀπὸ
 τῶν συμβεβηκότων τὴν οὐσίαν αἰρεῖ, ὧν τὰ μὲν ἴδια πάθη τῆς ψυχῆς
 5 εἶναι δοκεῖ, πάθη λέγων οὐ τὰ ὅπως αὐτῇ ὑπάρχοντα (οὐ γὰρ καὶ
 τὰς μονίμους αὐτῆς νοεράς ἐνεργείας), ἀλλ' ὅσα τῷ παθεῖν τι αὐτὴν ὑπάρχει,
 οἷα ἡ εἰς σῶμα ῥοπή καὶ ὁλως ἡ κατὰ προβολὴν ζῴη· ἐν γὰρ ἀποστάσει
 πως τῇ ἀφ' ἑαυτῆς, τοῦτο δὲ πάθος· ἐπεὶ ἡ μόνιμος ἐνέργεια ἡ αὐτὴ τῇ
 οὐσίᾳ καὶ οὐ συμβεβηκός. τῶν δὲ συμβεβηκότων, α καὶ πάθη ἔφη, τὰ 25
 10 μὲν ἐστὶν ἴδια τῆς ψυχῆς, ὡς ἡ θεωρητικὴ αὐτῆς γνῶσις οὐδὲν αἰσθῆσει
 ἢ φαντασίᾳ ἢ ὁλως τῷ σώματι χρωμένη· ὅση δὲ αἰσθητικὴ καὶ φαντα-
 στικὴ καὶ ἡ ταύταις χρωμένη πρακτικὴ γνῶσις, κοινὴ καὶ τοῖς ἄλλοις ζῴοις
 ὑπάρχει. οὐδὲ μόνων ἐστὶ τῶν ζῴων, ἅπερ ἐστὶ τὰ σύνθετα, ἀλλὰ καὶ
 αὐτῆς τῆς ψυχῆς. ὡς γὰρ ἔρεϊ, ἢ ἄρχεται ἐξ αὐτῆς ἢ λήγει εἰς αὐτήν.

15 p. 402^a 10 Πάντη δὲ καὶ πάντως ἐστὶ τῶν χαλεπωτάτων λαβεῖν 30
 τινὰ πίστιν περὶ αὐτῆς.

Αἰρετὴν ἐκ τῶν εἰρημένων τὴν περὶ ψυχῆς ἐπιδείξας θεωρίαν καὶ οἷα 37
 μάλιστα ἐπιζητοῦμεν τὴν οὐσίαν αὐτῆς γνῶναι προσιπὼν, συντείνων τοὺς
 φιλοθεάμονας τῶν ὄντων, τὸ δύσληπτον πρῶτον μὲν καθόλου τῆς τῶν οὐ-
 20 σῶν γνωστικῆς μεθόδου ὑπομιμνήσκει. οὔτε γὰρ εἰ μία ἢ πλείους ῥάδιον
 γνῶναι· καὶ γὰρ ἂν μία δόξειεν, ἐπεὶ καὶ αὐτὴ ἡ ζητούμενη οὐσία κοινὴ 40
 καὶ μία τις ἐν πᾶσιν εἶναι δοκεῖ καὶ ἡ τοῦ ὄντος κοινωνία, καὶ διὰ τὸ
 μίαν παραδίδοσθαι μέθοδον, ἐπὶ μὲν τῶν ἀπλῶν ἰδιοτήτων τὴν κατ' ἐπι-
 βολὴν σύνεσιν, ἣ τοὺς ὅρους γινώσκωμεν, ἐπὶ δὲ τῶν ἐκ πλειόνων τὴν ὡς
 25 ἐκ γένους καὶ διαφορῶν· καὶ πλείους αὖ διὰ τὴν ἑτερότητα τῶν τε γενῶν
 καὶ τῶν διαφορῶν καὶ δηλονότι καὶ τῶν εἰδῶν. εἴτε δὲ μία εἴτε πλείους
 εἴτε, ὅπερ ἀληθές, καὶ μία καὶ πλείους, οὐκ εὐκόλος αὐτῆς ἡ καταλήψις, 45
 ἐπειδὴ καὶ πᾶσα ἐπιστημονικὴ ἔξις δύσληπτος, φύσεώς τε δεομένη ἐπιτη-
 δείας καὶ γυμνασίας μακρᾶς καὶ διακεκαθαρμένης τῆς λογικῆς ζωῆς, εἰ
 30 μέλλοιμεν ὀρθῶς πάντως τοῦ προτιθεμένου τὴν οὐσίαν εὐέκτως αἰρεῖν. ἀλλὰ
 τοῦτο τὸ ζήτημα οὐκ ἴδιον τῆς περὶ ψυχῆς θεωρίας, κοινὸν δὲ φησι πολλοῖς
 ἑτέροις, ἐφ' ὅσων τὸ τί ἐστὶ ζητοῦμεν· κοινὴ γὰρ τούτων ἀπάντων ἡ
 ὀριστικὴ. εἴτα ὅτι μία μετὰ παραμυθίας ὑποθέμενος (ὡς γὰρ μία ἡ τῶν
 καθ' αὐτὰ ὑπαρχόντων ἐπιστήμη, ἥπερ ἐστὶν ἡ ἀποδεικτικὴ, οὕτω καὶ ἡ 50
 35 τοῦ τί ἦν εἶναι μία ἡ ὀριστικὴ, ἐπεὶ καὶ ἡ διαιρετικὴ μία καὶ ἡ ἀναλυτικὴ
 ὡσαύτως), ζητητέον φησὶ τὴν μέθοδον ταύτην οὕτω δηλαδὴ ὡς ἔξιν κτή-
 σασθαι ὀριστικὴν. ἐπεὶ δὲ καὶ πολλὰ τρόπον τινὰ (ὑπέμνησεν δὲ καὶ τοῦτο

4 ὦν — 5 δοκεῖ cum superiore lemmate coniungit ideoque hic om. a 5 πάθη δὲ
 λέγει a 7 προβολὴν una litera post pro — erasa A: προσβολὴν a 14 ἐρεῖ] cf.
 de An. A 4 p. 408^b 16 34 ἡ ante ἀποδεικτικὴ om. A 35 ἀναλυτικὴ — διαι-
 ρητικὴ a

διὰ τοῦ δεήσει γὰρ λαβεῖν περὶ ἕκαστον τίς ὁ τρόπος· δεῖ γὰρ ἐφ' 1^ν
 ἐκάστου ἰδιοτρόπως τῇ κοινῇ χρῆσασθαι μεθόδῳ· ἐπεὶ οὖν καὶ πολλαί, ἔτι
 χαλεπώτερον γίνεται τὸ πραγματευθῆναι, τουτέστι τὸ τὴν ἴδιον
 ἐκάστου ἐλεῖν οὐσίαν. τὸ δὲ ἐπιφερόμενον | τὸ ἐὰν δὲ φανερόν ᾤ, πρό- 2^τ
 5 τερον ἀπόδειξις καὶ τὰ ἐξῆς ἐξηγήσεις εἶναι μοι τοῦ προειρημένου δοκεῖ τοῦ
 δεήσει γὰρ λαβεῖν περὶ ἕκαστον τίς ὁ τρόπος, ὡς ἐπομένου τούτου
 καὶ τοῖς μίαν ἡντιναοῦν τὴν τοῦ τί ἐστὶν ὁμολογοῦσι μέθοδον. ἔπεται
 γὰρ καὶ τούτοις ζητεῖν, ἐκ τίνων ἀρχῶν ὁ ἴδιος ἐκάστου ἀποδοθῆσεται
 ὁρισμός.

10

p. 402*21 Ἄλλαι γὰρ ἄλλων ἀρχαί.

5

Ἔτεραι γοῦν ἀριθμῶν καὶ ἔτεραι ἐπιπέδων καὶ ἄλλαι τῶν φυσικῶν
 καὶ ἐπὶ πάντων ὁμοίως. κατὰ συμβεβηκός δὲ ἴδια τὰ ἀποδεικνύμενα λέ-
 γεται, καὶ οὐσιώδη ᾤ, ὅτι ὡς ἄλλο ἄλλου κατηγορεῖται πᾶν δεικνύμενον καὶ
 διὰ τοῦτο μὲν συμβεβηκός ὡς σὺν ἄλλῳ βεβηκός· ἴδιον δέ, ἐπειδὴ καὶ
 15 τὸ κοινὸν πλειόνων ἰδιοτρόπως χρῆ γινώσκεισθαι διὰ τῆς ἀποδείξεως. οὕτω
 μὲν οὖν πρῶτον κοινῇ τὸ δύσληπτον τῆς ὀριστικῆς ὑπέμνησεν ἔξεως. προσ-
 τίθῃσι δὲ καὶ τὴν ἴδιον ἐπὶ τῆς ψυχικῆς οὐσίας χαλεπότητα, ἅμα καὶ τὰ 10
 προβλήματα ἐκτιθέμενος περὶ ὧν ζητήσει διὰ τοῦ·

p. 402*22 Πρῶτον δ' ἴσως ἀναγκαῖον διελεῖν, ἐν τίνι τῶν γενῶν
 20 καὶ τί ἐστίν.

Ἐπεὶ περ ἐν τοῖς ὀριστικοῖς λόγοις πρὸ πάντων ἐστὶ τὸ γένος λαμβανόμενον
 καὶ τότε ἡ διαφορά, διότι ἀμερίστον τὸ εἶδος καὶ ἀμερίστως τό 15
 τε ὁρισμένον καὶ χαρακτηριστικὸν συνειληφός, ὁ λόγος ἅμα τε διαιρῶν καὶ
 συνάγων ἰδίᾳ πρῶτον αὐτοῦ ἐμφαίνει τὸ ὁρισμένον, ἔπειτα δὲ τὸ χαρακτη-
 25 ριστικόν, ὧν τὸ μὲν ἐν τῷ τί ἐστὶ, τὸ δὲ ἐν τῷ ὁποῖόν τί ἐστὶ γινώσκειται
 τε καὶ λέγεται. διὸ καὶ αὐτὸς εἰπὼν ἐν τίνι τῶν γενῶν ἀναγκαῖον
 διελεῖν προστέθεικε καὶ τί ἐστὶ, σαφηνίζων τί δηλοῖ τὸ ἐν γένει εἶναι, ὅτι
 καθ' ὃ τί ἐστίν, ὥσπερ ἐν διαφοραῖς καθ' ὃ τοιόνδε. ἀμφισβητεῖται δὲ
 ἐπὶ ψυχῆς, εἰ τὸ γένος αὐτῆς οὐσία ἢ ποιὸν ἢ ποσόν. διὸ καὶ τούτων 20
 30 εἰδικῶς τῶν τριῶν ἐμνήσθη κατηγοριῶν, ὡς ἐν ταῖς φερομέναις δόξαις τῶν
 τριῶν λεγομένων, προσθεὶς δὲ τὸ ἢ καὶ τις ἄλλη τῶν διαιρεθεισῶν
 κατηγοριῶν διὰ τὸ ἐνδέχεσθαι τινὰς καὶ ὑπ' ἄλλην αὐτὴν ἄγειν. οἱ μὲν
 οὖν Πυθαγόρειοι καὶ Πλάτων οὐσίαν αὐτὴν φασιν· οἱ δὲ ἀρμονίαν σωμάτων
 εἰπόντες καὶ οἱ τοιάνδε κράσιν ἐν τῷ ποιῷ τίθενται. Ξενοκράτης δὲ
 35 ἀριθμὸν αὐτὴν θέμενος ἐν ποσῷ δοκεῖ.

9 τρόπος A, qui tamen in margine habet ὁρισμός

11 ἔτεραι γοῦν D: om. A

10 ἔτεραι γοῦν — ἐπιπέδων] horum loco proxima lemmatis verba καθάπερ — ἐπιπέδων con-
 tinuat a 17 ψυχῆς a 24 ἐμφαίνει BDa: ἐμφανέται A 26 διελεῖν rescriptum
 ex lemmate v. 19: εἶναι ἐλεῖν Aa

p. 402^a 25 Ἐτι δὲ πότερον τῶν ἐν δυνάμει ἢ μᾶλλον ἐντελέχεια 2^a
 τις· διαφέρει γὰρ οὐ τι σμικρόν. 26

Ἡ μὲν πρώτη καὶ εἰλικρινὴς ἐντελέχεια τὸ εἶδος ἐστίν· ἡ γὰρ ἐνέργεια
 καὶ ἡ τελειότης τὸ εἶδος. ἐν δυνάμει δὲ ὃν οὐχ ἡ ὕλη μόνη ὡς ἀτελὴς
 5 καθ' αὐτὴν ἐν τῇ δεκτικῇ τῶν εἰδῶν οὐσιωμένη, ἀλλὰ καὶ πᾶν τὸ εἶδο-
 πεποιημένον, μάλιστα δὲ τὸ σύνθετον διὰ τὴν πρὸς ὕλην κοινωνίαν· ἥδη δὲ
 καὶ πᾶν τὸ σῶμα καὶ ἄλλον ἢ, ὡς μὴ καθ' ἑαυτὸ μηδ' ὅφ' ἑαυτοῦ ζῶν,
 ἀλλ' ἐτέρωθεν· οὐ γὰρ ὡς σῶμα. ἡ δὲ ψυχὴ κατὰ μὲν ἀλήθειαν μέση 30
 τῶν εἰδῶν καὶ τῶν εἰδοπεποιημένων ὡς ὅλη δι' ὅλης ἑαυτῆς τὴν πρὸς
 10 ἐκάτερον ἐμφαίνουσα κοινωνίαν. ἀξιοῦται δὲ ὑπὸ Ἀριστοτέλους διὰ τὸ ἀφ'
 ἑαυτῆς ζῆν τε καὶ ἐγείρεσθαι, καὶ ὡς κινητικὴ τῶν σωμάτων ἀρχὴ οὐ
 πρὸς τὸ ὀριζόμενον ἀλλὰ πρὸς τὸ ὀρίζον ἀποκλίνειν. διὸ καὶ οὕτω πως
 ἔφη ἡ μᾶλλον ἐντελέχεια, ἐπειδὴ οὐκ εἰλικρινῶς οὐδὲ ἀπλῶς, εἴ γε καὶ
 ἡ λογικὴ ψυχὴ καὶ ὁ μετεχόμενος ὑπ' αὐτῆς νοῦς δυνάμει τε καὶ ὕλικός
 15 λέγεται. διὰ τὴν αὐτὴν δὲ αἰτίαν καὶ τὸ τίς πρόσκειται, ὅτι μὴ ἀπροσδιο- 35
 ρίστως καὶ ἀπλῶς ἐστὶν ἐντελέχεια, ἀλλ' ὑποβεβηκότως. ὅθεν οὐδὲ αἰεὶ
 κατὰ τὴν τελείαν ἴσταιται ἐνέργειαν, ἀλλ' ἐνίοτε κατὰ τὴν ἀτελεστέραν τὴν
 κατὰ τὴν ἔξιν. ἐν δυνάμει δὲ ὃν καὶ τὸ εἰδοποιούμενον θέμενος, ὅπερ ἐν-
 τελεχεία μὲν ἐστίν, οὐ μὴν ἐντελέχεια (αὕτη γὰρ τὸ εἶδος), εἰκότως τῇ ἐν
 20 δυνάμει οὐ τὸ ἐντελεχεία, ἀλλὰ τὴν ἐντελέχειαν ἀντιτέθεικεν. ἐν μὲν γὰρ
 ἐντελεχείᾳ τὸ εἰδοποιηθέν, τὸ δὲ εἶδος οὐκ ἐν αὐτῇ, ἀλλ' αὐτῇ, ὅπερ οὐ
 σμικρόν διαφέρει. ἡ μὲν γὰρ ἐστὶ καθ' αὐτὴν οὐσία, ὡς ἐν τῇ Z τῆς 40
 Μετὰ τὰ φυσικὰ μαθηάνομεν, ἡ δὲ καθ' ἕτερον, καὶ ἡ μὲν πρώτη ἡ δὲ
 δευτέρα, καὶ ἡ μὲν αἰτία ἡ δὲ αἰτιατή.

26 p. 402^b 1 Σχεπτέον δὲ καὶ εἰ μεριστὴ ἡ ἀμερής.

Μεριστὴ μὲν ἀπλῶς ἡ σωματικὴ οὐσία πᾶσα, ἄλλων ἀλλαχοῦ τῶν
 μορίων κειμένων· ἀμέριστος δὲ εἰλικρινῶς ἡ νοερά· πολὺ δὲ βάθος ἔχουσα
 καὶ ἡ μεταξὺ ἀμφοῖν οὐσία, ἐν ᾗ καὶ ἡ ψυχὴ. δηλοῖ δὲ τὴν μὲν εἰς τὸ 45
 μεριστὸν αὐτῆς ὑπόβασιν ἢ κατὰ ἀπόστασιν τοῦ γνωστοῦ ἀντιληψις καὶ ἡ
 30 ἀφ' ἐτέρων εἰς ἕτερα μεταβάσις καὶ ἡ κατὰ μέρος ἐπὶ τῶν ζητουμένων
 διέξοδος· τὴν δὲ τοῦ ἀμερίστου μέθεξιν ἢ κατὰ τὸ γνωστὸν τῆς γνώσεως
 στάσις (ἔνωσις γὰρ ἀμφοῖν ἥδε ἀμερής) καὶ ἡ καθ' ὅρους αἰεὶ ἐν τῇ μετα-
 βολῇ βάσις καὶ ἡ μετὰ τὴν κατὰ μέρος διέξοδον εἰς ἕνα συναγωγὴ. ὁ δὲ
 Ἀριστοτέλης ὥσπερ πρὸς τῇ εἶδει, οὕτω καὶ πρὸς τῇ ἀμερίστῃ μᾶλλον
 35 τίθεται τὴν ψυχὴν, τοῦτο μὲν ὡς οὐ μεριστήν, τοῦτο δὲ ὡς οὐ μόνον τῶν 50
 μεριστῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς περὶ τὰ σώματα μεριζομένης οὐσίας ἐξηρημένης
 τῆς λογικῆς ψυχῆς.

1 post δυνάμει ex Ar. add. ὄντων a

δυνάμει ὃν Torstrik

6 τὴν ὕλην a

ζῆτα τῆς μετὰ τὰ φυσικὰ Metaph. Z 4 (?)

4 δὲ ὃν recte A cf. v. 18: δ' ἐστὶν a: τὸ δ' ἐν

9 δι' ὅλης BD: δὲ ὅλης Aa

35 μεριστὸν a

22 ἐν τῇ

p. 402^b1 Καὶ πότερον ὁμοειδῆς ἅπασα ψυχὴ ἢ οὐ. 2^r

Καὶ τοῦτο εἰς ζήτησιν προβάλλεται, εἰ ὁμοειδεῖς ἀλλήλαις αἱ ψυχαὶ
 πᾶσαι, ἢ φυτική ἢ αἰσθητική ἢ λογική. ὁμοειδῆ δὲ δηλαδὴ τὰ καθ' ἐν
 τὸ εἰδικώτατον ὀριζόμενα εἶδος· τὰ γὰρ κατὰ τι κοινότερον ὁμογενῆ, οὐχ
 5 ὁμοειδῆ. ζήτησεως δὲ τὸ προκείμενον ἀξιοῦται διὰ τοὺς τὴν διαφορὰν ἐν
 τοῖς συνθέτοις | ἀπὸ τῆς ὕλης, ἀλλὰ μὴ ἐκ τοῦ εἶδους εἰσάγοντας, ὥς ἐπὶ 2^r
 τῶν αὐλῶν, φασί, διάφοροι οἱ ἐκ τῶν ἔγγιον καὶ τῶν ἀπωτέρω τρήσεων ἀπο-
 δίδονται ἤχοι, ἐνὸς ὅμως ὄντος τοῦ ἐμφυσωμένου πνεύματος. ἀλλ' οὐ κατ'
 εἶδος οὐδὲ κατ' οὐσίαν, φήσομεν, ἢ διαφορά. ὥς γὰρ τὸ μακρότερον καὶ
 10 βραχύτερον οὐ ποιεῖ κατ' εἶδος ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐναλλαγὴν, οὕτως οὐδὲ
 τὸ βαρύτερον καὶ ὀξύτερον τὸν αὐλητικὸν ἤχον κατ' εἶδος ἐξαλλάττει, ἐπεὶ 5
 πᾶσα οὐσία καὶ τὸ εἶναι καὶ τὸ τοιαύδε εἶναι κατὰ τι ἔχουσα εἶδος κατὰ
 τοῦτο ἂν καὶ τὴν πρὸς τὰς ἄλλας ἔχοι ἑτερότητα. καὶ γὰρ ἢ ἐν τοῖς ὀρ-
 γάνοις καὶ ἢ ἐν ταῖς ὕλαις ἑτερότης ἢ ἐκ τῶν διαφορῶν ἔχει εἰδῶν ἢ ἐκ
 15 τῶν ἐν τῷ ἐνὶ εἶδει διαφορῶν λόγων. ἔπεται δὲ τῷ ὁμοειδεῖς τὰς ψυχὰς
 ὑποτιθεμένῃ τὸ καὶ τὰς διαφορούς ἐν μιᾷ ψυχῇ δυνάμεις ὁμοειδεῖς ὑποτί-
 θεσθαι, ὥς εἶναι κατ' εἶδος ἐν ἡμῖν ἀδιάφορον τὴν φυτικὴν τε καὶ αἰσθητικὴν
 καὶ λογικὴν καὶ ὅσαι ἄλλαι. οὐ μὲν εἰ ἀνομοειδεῖς αἱ τῶν διαφορῶν ζώων 10
 οἷον ἢ ἵππου αἰσθητικὴ τῆς ἀνθρώπου (ἢ μὲν γὰρ ἄλογος ἢ δὲ λογική),
 20 ἤδη καὶ αἱ ἐν ἀνθρώπῳ πλείους δυνάμεις ἀνομοειδεῖς, ἢ αἰσθητικὴ φέρε
 καὶ ἢ δοξαστική· πᾶσαι γὰρ ἀνθρώπειαι καὶ καθ' ἐν εἰδικώτατον τὸ ἀν-
 θρώπειον χαρακτηρίζονται εἶδος, ἀλλὰ λόγοις διαφοροῖς· πολλοὶ γὰρ οἱ καθ'
 ἕκαστον εἶδος λόγοι.

p. 402^b2 Εἰ δὲ μὴ ὁμοειδῆς, πότερον εἶδει διαφέρουσα ἢ γένει.

25 Κἄν γὰρ πᾶσαι ψυχαὶ καὶ ζῶαί τινες, ἀλλὰ κατὰ τὸ πρότερον καὶ 15
 ὕστερον ἀλλήλων διαφέρουσαι οὐδ' ἂν ὑφ' ἐν τελοῖεν γένος· τοιαῦτα γὰρ
 τὰ ὁμοταγῆ, τὰ δὲ ὕστερα τοῖς πρώτοις ὥς τὰ ἀφ' ἐνὸς καὶ πρὸς ἐν
 κοινωνεῖ.

p. 402^b3 Νῦν μὲν γὰρ οἱ λέγοντες καὶ ζητοῦντες περὶ ψυχῆς περὶ
 30 τῆς ἀνθρώπου μόνον εἰκάσιν ἐπισκοπεῖν.

Εἰς τὸν Τίμαιον ἔοικεν ἀποτείνεσθαι, εἰς τὸν ἀνθρώπον ἐν τῇ φυσιολογίᾳ 20
 καὶ τὰς τούτου ζῶας καταλήξαντα, ὥς αὐτὸς καὶ ἐπὶ τὰς τῶν ἄλλων ζώων
 τε καὶ φυτῶν ψυχὰς διατείνειν τὴν θεωρίαν μέλλων. δοκεῖ δέ μοι καὶ ὁ
 Τίμαιος ἀφίεναι τὸν ἴδιον περὶ τῶν ἐν τοῖς ἄλλοις λόγον ὥς ἐκ παραδεί-
 35 γματος τοῦ δευτέρου καὶ τρίτου μέρους τῆς ἀνθρωπείας ἀξιών τὰς ἐν τοῖς
 ἄλλοις αἰρεῖν.

24 καὶ εἰ δὲ A εἶδει BD: εἶδη Aa διαφέρουσι a 30 ἀνθρωπίνης μόνης a
 33 τοῦ δευτέρου sq.] cf. Tim. 31 sq.

p. 402^b5 Εὐλαβητέον δὲ, ὅπως μὴ λαθάνῃ, πότερον εἰς ὁ λόγος 2^ν
αὐτῆς ἐστὶ, καθάπερ ζῴου.

Εἰ μὲν γὰρ ὁμοειδεῖς πᾶσαι, εἰς ἔσται πάσης λόγος, ὥσπερ καὶ ἀν- 20
θρώπου καὶ ὡς αὐτὸς ἔφη ζῴου, εἰ δὲ ἀνομοειδεῖς, καθ' ἕκαστον εἶδος
5 ἕτερος ἀποδοθήσεται λόγος.

p. 402^b6 Οἶον ἵππου κυνὸς ἀνθρώπου θεοῦ.

Θεοῦ τοῦ οὐρανίου λέγων ζῴου. ἐπεὶ δὲ καὶ τῶν ἀνομοειδῶν ἑκάστου
ὁ τοῦ γένους κατηγορεῖται λόγος, τὴν διαφορὰν ὑπογράφων τοῦ εἰδητικοῦ 30
λόγου πρὸς τὸν τοῦ γένους ἐπάγει·

10 p. 402^b7 Τὸ δὲ ζῶον τὸ καθόλου ἤτοι οὐδέν ἐστιν ἢ ὕστερον.

Ἄπαν μὲν γὰρ εἰδικώτατον εἶδος οὐσίας αὐτοτελεῖ δηλοῖ ὑπαρξίν καὶ
καθ' ἑαυτὴν οὐσιωμένην, καὶ ἐνυλον ἤ, οὐκ οὐσιωμένον ἐκ τῆς ὕλης ἢ τοῦ
συνθέτου, ἀλλ' αὐτὸ οὐσιῶν μὲν τὰ σύνθετα, τελειῶν δὲ τὴν ὕλην εἰς
ἐνέργειαν τὸ δεκτικὸν αὐτῆς ἄγον. τὸ δὲ γένος ὡς καθ' αὐτὸ μὲν ἄνευ
15 τῶν εἰδῶν ὕφεστώς οὐδέν ἐστιν (αἰετὶ γὰρ μετὰ τινος εἶδους τοῦ οὐρανίου ἢ 35
ἀνθρωπείου ἢ ἵππου ἢ τινος ἄλλου) ἢ ὕστερον· τὸ γὰρ ἐν ἑκάστῳ εἶδει
γένος μετὰ τὸ εἶδος, ἐπειδὴ τὸ μὲν εἶδος ἀμερίστως ἐστὶ τὸ ὅλον, τὸ δὲ
γένος καθ' ἕνα λόγον μερικὸν τῶν ἐν τῷ εἶδει περιεχομένων ὀρίζεται. διὸ
ὡς μὲν καθ' αὐτὸ ὕφεστώς οὐδέν ἐστιν, ὡς δὲ μερικὸς λόγος ἐν τῷ εἶδει
20 περιεχόμενος ὕστερος τοῦ εἶδους.

p. 402^b8 Ὅμοίως δὲ καὶ εἴ τι ἄλλο κοινὸν κατηγοροῖτο.

Οὐ μόνον εἴ τι ἄλλο ὡς γένος κατηγοροῖτο ὡς τὸ φυτόν, ἀλλ' ἔτι 40
μᾶλλον καὶ εἴ τι ὡς ἐν προτέροις καὶ ὕστεροις κοινὸν ὑπάρχον· οὐδὲ γὰρ
τὸ κοινὸν καθαρῶς ἐν τούτοις, ἀλλ' ὃ τι ἂν φῆς, μετὰ ἐξαλλαγῆς.

25 p. 402^b9 Ἐτι δὲ εἰ μὴ πολλαὶ ψυχαί, ἀλλὰ μόρια, πότερον δεῖ
ζητεῖν πρότερον τὴν ὅλην ψυχὴν ἢ τὰ μόρια;

Εἰ μὴ πολλαὶ ψυχαί φησιν, τουτέστιν εἰ μὴ καθ' εἶδος ἀλλήλων δια-
φέροιεν αἶ τε ἐν τοῖς διαφόροις καὶ ἐν ἐνὶ τῷ ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ μόρια τὸ 45
διάφορον οὐ καθ' εἶδος ἔχοντα διὰ τὸ ἐνὸς εἶναι μόρια, ἀλλὰ κατὰ λόγους,
30 ὡς τὸ κοῦφον καὶ φωτιστικὸν τοῦ πυρός. τοῦτο δὲ ἐπὶ μὲν ἐνὸς ζῴου εἴτε
ἀνθρώπου εἴτε τινὸς ἄλλου ἀληθές, ἵνα μία ἢ ἐνὸς ἑκάστου ἢ ψυχῇ. εἴτε
οὖν μόρια εἴτε δυνάμεις τὰς πολλὰς ἐν ἑκάστῳ λεκτέον ζώας, ὁμοειδεῖς μὲν

κατὰ λόγον δὲ διαφερούσας ῥητέον. τὰς δὲ ἐν τοῖς ἀνομοειδέσι ζώοις κατ' 2^ν
 εἶδος ἐξηλλαχμένας θετέον, ἵνα καὶ προηγουμένως τὸ κατ' εἶδος αὐτῶν διά-
 φορον ἐκ τῶν ψυχῶν ἐφήκη. ἐφ' ὧν δ' οὖν μόρια τὰ πολλά, προτίθεται 50
 ζητεῖν, πότερον τὸ ὅλον πρότερον ἢ τὰ μόρια θεωρητέον, καὶ ποῖα μὲν τῶν
 5 μορίων ἀληθῶς ἐστὶν ἀλλήλων ἕτερα, ποῖα δὲ οὐχί. οἷον τὸ φυτικὸν μὲν
 ἕτερον τοῦ ὀρεκτικοῦ, τὸ δὲ θρεπτικὸν καὶ αὐξητικὸν καὶ γεννητικὸν οὐ
 πλείω, ἀλλ' ἐν πάντα. χαλεπὸς δὲ ὁ περὶ τούτων διορισμός, διότι κατὰ
 ἀλήθειαν καὶ τῇ οὐσίᾳ μία καὶ πολλαὶ ἡ ψυχὴ, καὶ καθ' ὅλην ἑαυτὴν καὶ
 καθ' ἐκάστην ζωὴν. καὶ γὰρ ἐκάστη μία καὶ πολλαί, μεριστὴ τέ πως |
 10 καὶ ἀμέριστος διὰ τὴν μεσότητα, καὶ οὔτε τὸ ταῦτόν ἐλικρινῶς δι' ὅλης 3^τ
 ἔχουσα ἑαυτῆς οὔτε τὸ ἕτερον διεσπασμένον ἢ ὅλως μεριστὸν παντελῶς.
 χαλεπὴ δὲ διὰ ταῦτα καὶ δυσδιάκριτος ἐπὶ τῶν μέσων ἢ τῶν ἀντικειμένων
 θέα διὰ τὴν πρὸς τὰ ἄκρα τῶν μεταξὺ κοινωνίαν.

p. 402^b11 Καὶ πότερον τὰ μόρια χρὴ ζητεῖν πρότερα ἢ τὰ ἔργα
 15 αὐτῶν.

Ἐπιστημονικὴ μὲν ἡ ἐκ τῆς οὐσίας τῶν ἐνεργειῶν γνωστικὴ, πρὸς ἡμᾶς
 δὲ σαφεστέρα ἡ ἀνάπαλιν. ἀλλὰ καὶ τὰς ἐνεργείας πρὸς τι οὔσας διὰ τὴν
 ἢ ὡς πρὸς γνωστὸν ἢ ὡς πρὸς πρὸς ὀρεκτὸν ἢ ὡς πρὸς τὸ τρέφον ἀπό- 10
 τασιν οὐκ ἂν γνοίημεν ἄνευ τῶν πρὸς ᾧ λέγεται· ἅπερ ἀντικείμενα κατὰ
 20 τὴν τῶν πρὸς τι ἀντίθεσιν, οἷον ἀντίβασίν τε καὶ ἀντέρεισιν οὔσαν καὶ σὺν
 ἀλλήλοις ὑπόστασιν. καὶ ἐναργεστέρα τῆς περὶ τῶν ἐνεργειῶν γνώσεως ἡ
 περὶ τῶν ἀντικειμένων, ὅταν αἰσθητικώτερα ἢ τὰ ἀντικείμενα, ὡς αὐτὸ τὸ
 αἰσθητὸν καὶ τὸ ἐν τούτοις ὀρεκτὸν καὶ ὅσον ἐν τοῖς αἰσθητοῖς νοητόν.
 τὸ δὲ γε ἐξηρημένον τοῦ ἡμετέρου νοῦ ἐκ τοῦ νοῦ ληψόμεθα μᾶλλον.

25 p. 402^b16 Ἔοικε δὲ οὐ μόνον τὸ τί ἐστὶν γινῶναι χρήσιμον εἶναι 16
 πρὸς τὸ θεωρῆσαι τὰς αἰτίας τῶν συμβεβηκότων καὶ ἐξῆς.

Ἐπειδὴ τὰ προβλήματα ἐκτιθέμενος καὶ τὴν χαλεπότητα τῆς θεωρίας 21
 ἐξέφαινε, τὸ μετὰ τοῦτο εὐπορίας ἀφορμὰς παραδίδωσι, καὶ πρῶτον εἰς τὴν
 παντὸς ὁρισμοῦ εὐρεσιν. ἐπιστημονικὸν μὲν γὰρ ἐκ τοῦ τί ἐστὶ τουτέστιν
 30 ἐκ τοῦ τὸ εἶναι ἐκφαίνοντος ὁρισμοῦ τὰ καθ' αὐτὰ συμβεβηκότα θεωρεῖν
 ταῖς οὐσίαις, διότι ἐξ αἰτίου ἡ θεωρία· αἰτία γὰρ τῶν συμβεβηκότων ἡ
 οὐσία. οὐσίαν δὲ ἀκουστέον νῦν κοινότερον πᾶν εἶδος, κἂν ὑπὸ ἡγνισαοῦν 25
 τελῇ κατηγορίαν. τὸ γοῦν εὐθὺ καὶ τὸ τρίγωνον εἰληπται, οἷς τὰ συμβαί-
 νοντα ἐκ τοῦ ὁρισμοῦ αὐτῶν γνωρίζομεν. ὁ γὰρ ὁρισμὸς οἰκείως τὸ εἶναι
 35 αὐτῶν ἐκφαίνων παρασκευάζει ἡμᾶς ῥαδίως καὶ τὰ καθ' αὐτὰ ὑπάρχοντα
 τῷ τοιαῦδε ὄντι γνωρίζειν. ἐπιστημονικὸν οὖν τοῦτο, ἐπειδὴ τὸ ἐκάστου
 ὄν τῶν ὑπαρχόντων αὐτῷ αἴτιον. ἀλλὰ τὸ ὃν ἐνίοτε οὐκ ἐξ ἑαυτοῦ ὃν

γνώριμον ἀνάπαλιν ἐκ τῶν καθ' αὐτὰ συμβεβηκότων αὐτῶν, ὧν καὶ ἡ 3^η
αἴσθησις καὶ ἡ φαντασία ἀντιληπτική, γινώσκεται. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν μα- 30
θημάτων γνώριμον τὸ τί ἦν εἶναι ἐκάστου διὰ τὸ ποσὰ ἅττα ἢ ποιά εἶναι
τὰ ὀριζόμενα, ὧν καὶ ἡ αἴσθησις καὶ ἡ φαντασία ἀντιληπτική. ὅσα δὲ
5 οὐσαί, ὧν λόγος καὶ νοῦς θεωρητικός, οὐκ ἐξ αὐτῶν φανερά τοῖς κατ'
αἴσθησιν ζῶσιν, ἀλλ' ἐκ τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς ἢ ἐπ' αὐτὰ ἀναφορά.
ὅς δὲ τὸς τρόπος ἐπὶ ψυχῆς ἀναγκαῖος. ἐν δὲ τῷ·

p. 402^b 25 Πάσης γὰρ ἀποδείξεως ἀρχὴ τὸ τί ἐστίν

ὁ αἰτιολογικὸς πρόσκειται σύνδεσμος δηλῶν ὡς καὶ διὰ τοῦτο περι- 37
10 σπούδαστος ἡ τῆς οὐσίας θεωρία διὰ τὸ καὶ ἀρχὴν ἔχειν ἀποδείξεως. ἀπό-
δειξις δὲ ἡ ἐκ τοῦ τί ἐστὶ τὰ συμβεβηκότα συλλογιζομένη, ἀλλ' οὐχὶ ἀνά-
παλιν ἡ ἐκ τούτων εἰς τὴν οὐσίαν ἀναδρομή. φησὶν οὖν ὡς ἔξομέν τι λέγειν
περὶ τῆς οὐσίας κάλλιστα, ἵνα καὶ ἀποδείξεως ἡμῖν ἀρχὴ ᾗ τὸ τί ἐστίν. 40
ἐφ' οἷς οἶον πόρισμα ἐπάγει πρὸς διάκρισιν τῶν τε ὁρθῶς καὶ τῶν οἶον
15 ὑπογραφικῶς καὶ ἐπιπολαίως ἀποδιδόμενων ὁρισμῶν. ἐκ μὲν γὰρ τῶν τῆς
φύσεως τοῦ ὑποκειμένου ἐχομένων ὄρων ἡ ἐναργέστερον ἢ ἀμυδρότερον
ἀκολουθεῖ ἡ τῶν συμβεβηκότων γνώσις· εἰ δὲ μὴ ἔπεται, διαλεκτικῶς εἴ-
ρηνται καὶ κενῶς ἀντὶ τοῦ λογικῶς καὶ οὐ φυσικῶς. εἴωθε γὰρ τῷ φυ-
σικῶς ἀντιδιαστέλλειν τὸ λογικῶς τὸ κατὰ τὸ φαινόμενον καὶ ἔνδοξον, ἀλλ' 45
20 οὐ κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὸ εἶναι τῶν πραγμάτων εἰλημμένον· οὐ γὰρ ἐπὶ
τῆς πραγματειώδους, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἐνδόξου γνώσεως τὸ τῆς διαλεκτικῆς
αὐτὸς φέρει ὄνομα. καὶ ὡς τῆς φύσεως καὶ τοῦ βάθους τῶν ὄντων ἀπο-
πίπτον κενὸν προσαγορεύει.

p. 403^a 3 Ἀπορίαν δὲ ἔχει καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, πότερόν ἐστιν

25 ἀπαντα κοινὰ καὶ τοῦ ἔχοντος ἢ ἔστι τι καὶ τῆς ψυχῆς
ἴδιον αὐτῆς.

Πάθη μὲν ὡς καὶ πρότερον ἔφαμεν ψυχῆς οὐχ ἀπλῶς πᾶσαν αὐτῆς 51
καλεῖ ἐνέργειαν, ἀλλὰ τῆς παθούσης καὶ ἔξω ἀφ' ἑαυτῆς προϊούσης· οὐ
γὰρ δὴ καὶ τὰς μονίμους αὐτῆς ἐνεργείας καὶ μὴ ἀφισταμένας τῆς οὐσίας,
30 ἀλλὰ συνδρόμους οὕσας αὐτῇ. ἀξιοῖ δὲ ἀπὸ τούτων ὡς ἀπὸ φανερῶν εἰς
τὴν ψυχικὴν ἀνάγεσθαι οὐσίαν, καὶ πρὸς γε εἰς τὰς τῇ οὐσίᾳ συνδρόμους
ἐνεργείας, τὸ κρύφιον καὶ | ταύτας ὁμοίως ἐχούσας τῇ οὐσίᾳ. διὸ καὶ οὐ 3^η
ῥάδιον ὡς αὐτὸς ἔφη ταύτας λαβεῖν, ἐξ ὧν μόνων τὸ χωριστὸν πάντη σω-
μάτων αὐτῆς καταδησαίμεθα ἂν. φαίνεται γὰρ τὸ μὲν οὐσίαν πᾶσαν εἶναι
35 ψυχὴν ὡς ἐναργὲς τιθέμενος, ἐπειδὴ καὶ πᾶσα ζωὴ οὐσία καὶ ἡ ἐσχάτη,
ὡς τῶν ἐναντίων δεκτικὴ οἶον ἡδονῆς λύπης, ἐπιθυμίας ἀποστροφῆς, καὶ

7 δὴ om. A 8 ἐν δὲ τῷ om. a 13 κάλλιστα D: μάλιστα Aa 26 ἔφαμεν D:
ἐφημεν Aa 27 πρότερον] cf. p. 9, 5 sq. 28 οὐ γὰρ — 30 οὕσας αὐτῇ om. et οὐ
γὰρ — αὐτῇ τυγχάνουσας in margine add. A

ὡς κινητικὴ καὶ συνεκτικὴ σωμάτων, καὶ τῶν ζώντων συμφυῶς ὀριστική, 3^ν
 ἄπερ τῶν ἄλλων πάντων σωμάτων κυριώτεραί εἰσιν οὐσίαι. ὅπερ δὲ τὸ 5
 ζῶν δευτέρως, τοῦτο πρώτως ἢ ζωή, καθ' ἣν καὶ τοῖς ζῶσι τὸ εἶναι ἄπερ
 ἐστί. πρώτως οὖν καὶ κυριώτερον οὐσία πᾶσα ζωή. ζητεῖ δὲ εἰ ἐστὶ τις
 5 ψυχὴ χωριστὴ παντελῶς σωμάτων. τὸ μὲν γὰρ ἀχωρίστους εἶναι πολλὰς
 ζωὰς καὶ τοῦτο ὡς ἐναργὲς ὑποτίθεται, ἐπειδὴ μηδὲ αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν
 χωρίζονται σωμάτων. ἀξίωμα δὲ ἀληθέστατον καὶ ἐναργέστατον τὸ οἰκείας
 ἐπὶ ταῖς οὐσίαις εἶναι τὰς ἐνεργείας. ζωτικαὶ μὲν γὰρ αἱ τῶν ζώντων, 10
 λογικαὶ δὲ αἱ τῶν λογικῶν· ὥστε καὶ τὴν χωριστὴν οὐσίαν χωριστὰς πάντως
 10 ἔχειν ἐνεργείας. αἰσθήσεις δὲ πᾶσαι καὶ φαντασίαι καὶ τὰ ταύταις συν-
 ὑπάρχοντα πάθη ὀργή, θάρρος, ἐπιθυμία, ἀποστροφή οὐκ ἄνευ σωμάτων·
 ὥστε οὐδὲ ἡ ταῦτα πάσχουσα τε καὶ ἐνεργοῦσα ψυχὴ πάντῃ χωριστή.
 ἐπεὶ δὲ πολλαὶ αἱ κατὰ βῆθος τοῦ ἀχωρίστου διαφοραί, αἱ μὲν ἔσχαται
 ἀχώριστοι ὡς τοῦ ὀργανικοῦ σώματος οὔσαι ἐντελέχειαι, καθ' ἃς ζωτικῶς
 15 δύναται κινεῖσθαι, αἱ δὲ ὡς κινητικαὶ τοῦ ὀργάνου αἱ ἀνάλογον τῷ πλω- 15
 τῇρι, αἱ καὶ τὸ ἀχώριστον ἔχουσι κρείττονως. ὡς γὰρ κινητικαὶ τῶν κι-
 νουμένων ὑπερέχουσαι πάντως διὰ τὴν πρὸς αὐτὰ ἐνέργειαν ἀχώριστοι αὐτῶν
 ὑπάρχουσι, δυνάμεναι καὶ χωριστὰς ἔχειν ἄλλας αὐται, ὡς καὶ ὁ πλωτὴρ
 τῆς νεῶς τὰς βαδιστικὰς φέρε. ἄλλον δὲ τρόπον ἀχώριστοι αἱ πρακτικαὶ
 20 τοῦ λόγου ἐπιστῆμαι, κατὰ μόνην τὴν ἐλάττονα αἰσθήσει καὶ φαντασίᾳ συμ-
 πλεκόμεναι καὶ διὰ τοῦτο κοιναὶ καὶ τοῦ ἔχοντος, κατὰ δὲ τὴν μείζω οὐδὲν 20
 αὐτοῦ προσδεόμεναι. ὁμοίως δὲ καὶ ὅσαι θεωρητικαὶ τῶν φυσικῶς ὄντων.
 αἱ δὲ περὶ τὰ νοητὰ οὐδὲν μὲν αὐτῷ χρώμεναι, ὅσαι δὲ κατὰ προβολὴν
 ἐνεργοῦσαι τὴν περὶ τῶν νοητῶν ποιοῦνται θεωρίαν, οὐκ ἄνευ φαντασίας
 25 εἰσὶν ὡς ἐπακολουθοῦσης αὐτῆς ἀλλ' οὐ συνεργούσης, καθάπερ ἡ σκιά τῷ
 ἐν φωτὶ σώματι, διὰ τὴν ἕξω πρόοδον τοῦ λόγου κινουντος τὴν φαντασίαν.
 ταύτῃ οὖν ἀχώριστος καὶ ἦδε ὡς ὅλως ἀκολουθοῦσαν ἔχουσα, ἐπεὶ ἡ μό-
 νιμος καὶ εἰς τὸ οὐσιώδες συναιροῦσα τὴν ἐνέργειαν, παντελῶς ἐστὶ χω- 25
 ριστή, οὐδὲ ὅπως οὖν συγκινουμένης τῆς ὁποιασοῦν σωματοειδοῦς ἢ ὀρέξεως
 30 ἢ γνώσεως.

p. 403*7 Μάλιστα δ' ἔοικεν ἰδίῳ τὸ νοεῖν.

Τὸ αἰσθάνεσθαι ὡς κοινὸν παραθέμενος, καὶ τὰς παθητικὰς ὀρέξεις τὸ
 ὀργίζεσθαι καὶ θαρρεῖν καὶ ἐπιθυμεῖν ὑπὸ τὸ αἰσθάνεσθαι καὶ ταῦτα ἄγων,
 διότι τὰ πάθη ἢ αἰσθήσεις ἢ οὐκ ἄνευ αἰσθήσεως, καὶ ἀντιθεὶς τὸ νοεῖν, 30
 35 περιέλαβε δηλονότι ἐν τῷ νοεῖν πάσας τὰς ὑπὲρ τὴν αἰσθησιν ζωὰς, του-
 τέστι τὴν φαντασίαν καὶ πᾶσαν τὴν κατὰ λόγον ἐνέργειαν, αἷς ἀμφοτέραις
 κοινὸν τὸ ἐνδοθεν ἄρχεσθαι καὶ ἐξ ἑαυτῶν ἐγείρεσθαι. καὶ διὰ τοῦτο μάλ-
 λιστα ἰδίῳ τῆς ψυχῆς ἔοικεν.

9 αἱ τῶν] αὐτῶν a

συγκινούμενα τῇ a

35 περιέλαβε D: παρέλαβε Aa

19 βαδιστικὰς scripsi: βαδιστικὰς libri

σωματοειδοῦς κινήσει ἢ a

29 συγκινουμένης]

31 ἴδιον a sed cf. v. 38

p. 403^a8 Εἰ δέ ἐστι καὶ τοῦτο φαντασία τις ἢ μὴ ἄνευ φαντασίας. 3^v

Καλῶς ἐξ ὑποθέσεως εἰπὼν, ἐπειδὴ οὔτε πᾶσα φαντασία νοῦς (οὐ γὰρ 35
καὶ ἡ τῶν ἀλόγων ἀλλὰ μόνῃ ἡ λογικῇ), ὅθεν καὶ τὸ τίς τῇ φαντασίᾳ
πρόσκειται, οὔτε ἀπλῶς νοῦς ἡ φαντασία, ἀλλὰ τὸ ὅλον τοῦτο παθητικὸς
5 καὶ μορφωτικὸς νοῦς. ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἐπὶ τῆς λογικῆς ἐνεργείας νοεῖν πᾶν
οὐκ ἄνευ φαντασίας, ἀλλ' ὅσον οὐ καθαρὰ ἐνέργεια οὐδὲ μόνιμος ἐν ἑαυ-
τῇ, ἔξω δὲ προϊούσης ἀφ' ἑαυτῆς ψυχῆς γίνεται, καὶ ἀπὸ τῆς οὐσίας με-
ριστῶς διακρίνεται· ὅπερ καὶ πάθος πως. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἀπορίαν
εἶναι λέγει οὐ περὶ τῶν ἐνεργειῶν, ἀλλὰ περὶ τῶν παθῶν τῆς ψυχῆς. καὶ 40
10 ταῦτα νῦν μὲν ὑποτίθεται οὐκ ἄνευ σώματος εἶναι, ἐν δὲ τῇ τρίτῃ καὶ
ἀποφαίνεται. ἀλλὰ διὰ τί ὅλως ἀπορίαν ἔχειν λέγει, εἰ περὶ παθῶν ὁ λόγος;
δοκεῖ γὰρ ἐναργῶς πᾶν πάθος κατὰ τὴν πρὸς σῶμα γίνεσθαι ῥοπήν. ἡ δι-
ότι τὴν λογικὴν ἐνέργειαν τὴν μηδὲν προσδεομένην σώματος, καὶ παρακο-
λουθῇ ἡ φαντασία, ἀπορήσαι ἂν τις, εἰ δεῖ κοινήν καὶ σώματος φάναι. τὸ
15 γὰρ χωριστὸν ἔχει σαφῶς, ἀλλ' εἴπερ ἄρα, οὕτως, ὥς ἀκριβέστερον αὐτὸς 45
ἐπήγαγεν, ὅτι οὐκ ἄνευ σώματος, οὐ δῆπου πάντως τοῦ θνητοῦ. αἰσθη-
τικὸν γὰρ καὶ φανταστικὸν καὶ τὸ αἰθερώδες τῆς ἡμετέρας ψυχῆς ὄχημα.

p. 403^a10 Εἰ μὲν οὖν ἐστὶ τι τῶν τῆς ψυχῆς ἔργων ἢ παθημάτων
ἴδιον, ἐνδέχεται· ἂν αὐτὴν χωρίζεσθαι· εἰ δὲ μηδὲν ἐστίν, οὐκ
20 ἂν εἴη χωριστή.

Καλῶς ἐκ τῶν ἐνεργειῶν εἰς τὴν οὐσίαν ἀναπεμπόμενος. ὥς γὰρ ἐκ
τῶν ζωτικῶν ζῶσαν ἴσμεν, καὶ ἐκ τῶν λογικῶν λογικὴν, οὕτω καὶ ἐκ τῶν 50
χωριστῶν χωριστήν, ἐπειδὴ καὶ τὸ ἀντίστροφον ἀναγκαῖον, τὴν λογικὴν οὐ-
σίαν λογικὰς ἐνεργείας ἔχειν, καὶ τὴν χωριστὴν χωριστάς. πρότερον δὲ
25 τὴν ἀπορίαν προάγων ἐπὶ τῶν παθῶν, εἰ κοινὰ πάντα καὶ τοῦ ἔχοντος,
νῦν διορίζομενος καθόλου οὐκ ἐκ μόνων τῶν παθημάτων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ
τῶν ἔργων ἀξιοῖ τὸ χωριστὸν ὁρᾶν τῆς ψυχῆς, εἰδὼς τὰ μὲν πάθη τρόπον
τινὰ ἀχώριστα, τὰς δὲ μονίμους αὐτῆς ἐνεργείας χωριστάς. ἀλλὰ πῶς,
φησὶν, οὐδέποτε ὁραθῇ/σεται τὸ ἐν βυθῷ ὅστρακον ὁρατὸν ὄν; διότι, ἐρῶ, 4^r
30 φθάνει φθαρῆναι πρὶν ὁραθῆναι. οὐδὲ γὰρ τὸ βαδιστικὸν πάντως βαδίζει,
ἀλλὰ πέφυκεν ὁμῶς βαδίζειν καὶ οὐχὶ τὸ τῇ οὐσίᾳ τοιονδί καὶ ἐνεργεῖν
ἤδη τοιωσδί ἀξιοῦμεν, ἀλλὰ πεφυκέναί. ἀλλὰ καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ἰδίας ἔχων
ἐνεργείας ὁμῶς ἀχώριστός ἐστι τοῦ σώματος ὅλου κατ' οὐσίαν. οὐ γὰρ
ταύτόν, φήσω, τὸ ἴδιον καὶ τὸ χωριστόν. ἴδιον μὲν γὰρ αὐτοῦ τὸ ὁρᾶν, 5
35 οὐ μὴν ἄνευ τοῦ ὅλου, ὅτι καὶ τοῦ σὺν τῷ ὅλῳ ὀφθαλμοῦ ἦν ἴδιον. ὁ δὲ
κυβερνήτης ἀνάπαλιν δοκεῖ ἀχωρίστους ἔχων τῆς νεῶς ἐνεργείας χωριστὸς
εἶναι κατ' οὐσίαν, ὅτι ὥς ἄνθρωπος ἦν χωριστός, ἔχων καὶ ἐνεργείας ἄλλας

2 εἶπεν a 3 ἀλλὰ — λογικὴ om. a 4 οὔτε Torstrik: μήτε Aa 6 καθαρὰς a
10 τῇ τρίτῃ] Γ 7. 8 12 τὸ σῶμα a 14 ἀπορήσοι Aa 19 ἴδιον αὐτῆς post
ἐστίν add. a 30 οὐδὲ D: οὐ Aa 32 ἀλλὰ ante καὶ om. a 35 ὅλου] λόγου A¹

χωριστάς. ἀνθρώπειαι μὲν γὰρ καὶ αἱ κυβερνητικαί, ἀλλὰ κατὰ τὴν πρὸς 4^α
ἕτερον γινόμεναι συμπλοκὴν· οὐ κωλύεται δὲ τὸ χωριστόν ποτε κατὰ τινα
ἐνέργειαν συμπλέεσθαι τῷ οὐ κεχώρισται.

p. 403*12 Ἀλλὰ καθάπερ τῷ εὐθεῖ, ἢ εὐθύ, πολλὰ συμβαίνει, 10
5 οἷον ἄπτεσθαι τῆς χαλκῆς σφαίρας κατὰ στιγμήν, οὐ μέντοι γε
ἔψεται τούτου χωρισθὲν τὸ εὐθύ· ἀχώριστον γάρ, εἴπερ ἀεὶ
μετὰ σώματός ἐστιν.

Ὡς τὸ λευκὸν ὁμώνυμον, ποτὲ μὲν δηλοῦν τὴν λευκότητα, ποτὲ δὲ τὸ
λελευχασμένον, οὕτω καὶ τὸ εὐθύ τὴν τε εὐθύτητα καὶ τὸ κατ' αὐτὴν χα-
10 ρακτηριζόμενον, οἷον τὸ κανόνιον σῶμα ὃν πάντως, ἐπειδὴ ἀχώριστος σω- 15
μάτων ἢ εὐθύτης. τὸ οὖν εὐθύ τὸ τῆς χαλκῆς ἐφαπτόμενον σφαίρας, ἢ
εὐθύ, τὸ χαρακτηριζόμενόν ἐστι τῇ εὐθύτητι σῶμα, ἐπεὶ καὶ ἡ σφαῖρα ἢ
χαλκῇ. οὐ μέντοι ἔψεται τούτου χωρισθὲν τὸ εὐθύ. τούτου μὲν
τοῦ ὑποκειμένου λέγει, εὐθύ δὲ νῦν τὸ ὡς χαρακτῆρα καὶ τὸ ὡς εὐθύτητα.
15 βούλεται δὲ διὰ τούτων τὰ τοῦ ὀριζομένου καὶ εἰδοποιουμένου θεωρεῖν πάθη,
κατὰ μὲν τὸν ὅρον ὄντα, οὐ μέντοι τοῦ ὅρου ἀλλὰ τοῦ ὀριζομένου, ὡς ἡ
βαδίσαις κατὰ τὴν ζωὴν μὲν, τοῦ δὲ ζφου. 20

p. 403*16 Ἔοικε δὲ καὶ τὰ τῆς ψυχῆς πάθη πάντα εἶναι μετὰ τοῦ
σώματος.

20 Ἄφεις τὰ ἔργα τουτέστι τὰς ἐνεργείας τῆς ψυχῆς, περὶ μόνων νῦν λέγει 27
τῶν παθημάτων αὐτῆς· ἄπερ πάντα μὲν αὐτῇ συμβαίνει κατὰ τὴν εἰς τὸ
σῶμα ῥοπήν, καὶ διὰ τοῦτο πάθη τε λέγεται, καὶ ἀχώριστα πῶς ἐστὶ τοῦ
σώματος, ἀλλὰ τὰ μὲν ὡς παρακολουθοῦντος μόνον, τὰ δὲ ὡς συμπράττον-
τος· καὶ ταῦτα διχῶς γινόμενα, κατὰ τε τὴν χρωμένην ζωὴν καὶ κινουσαν 30
25 τὸ ὄργανον τουτέστι τὸ ζῶν σῶμα, καὶ κατ' αὐτὴν τὴν ὡς ὄργανον αὐτὸ
εἰδοποιουσαν ζωὴν. τὰ μὲν οὖν ὡς παρακολουθοῦντος μόνον τοῦ σώματος
πάθη νῦν οὐκ ἡξίωται μνήμης, ἐπειδὴ ἐνεργεῖαι μᾶλλον ταῦτα· τὸ γὰρ νοεῖν
κἂν μὴ ἄνευ φαντασίας, ἐνέργεια μᾶλλον ἢ πάθος. μάλιστα δὲ παραδί-
δοται τὰ κατὰ τὴν ὡς ὄργανον αὐτὸ εἰδοποιουσαν ζωὴν, θυμὸς πραότης καὶ
30 τὰ σύστοιχα τούτοις, ἄπερ τοῦ κινουμένου μὲν ζωτικῶς ἐστὶ πάθη ὡς 35
πᾶσχατοντος, τῆς δὲ ψυχῆς ὡς κινούσης· ἐπεὶ μηδὲ αἱ πρακτικαὶ νοήσεις,
διότι καὶ αὗται οὐ καθ' ἑαυτὰς χρωῦνται τῷ σώματι, καὶ διότι
οὐδὲ αἱ χρωόμεναι ὡς πᾶσχατοντι κατὰ τροπὴν οἰκείαν χρωῦνται τῷ σώματι,
ἀλλ' ὡς ἐνεργοῦντι μᾶλλον τῷ ζφφ, καὶ αὗται κατ' ἐνέργειαν ἐστῶσαι
35 κριτικὴν. τὰ δὲ καταριθμούμενα νῦν πάθη, κατὰ τροπὴν καὶ ἀλλοίωσιν

2 γινόμεναι συμπλοκὴν] γινομένην συμπλοκὴν ἀχώριστοι Torstrik 7 ante ἐστὶν add. τιнос a
8 ὡς γὰρ a 16 ἀλλὰ om. a 18 τοῦ om. a 20 λέγει νῦν a 21 τὸ ante
σῶμα om. A 23 μόνον om. a 31 νοήσεις] κινήσεις A¹ 32 οὐ] ὡς a
35 νῦν D: νοῦ Aa

- ἐγγινόμενα τῷ σώματι, εἰ καὶ κρινούσης τῆς χρωμένης ἐγγίνεται ψυχῆς, 4^r
 ἀλλ' ἐγγίνεται τῷ ὀργάνῳ πάθη ὄντα ζωτικά· οὐ γὰρ ὡς τὰ τῶν ἀψύχων 40
 κατὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἔξωθεν μόνην ῥοπὴν, ἀλλὰ κατ' ἐνέργειαν πῶς διὰ τὸ
 ζωτικόν· τὸ γὰρ κινεῖν ἐπὶ τῶν ἐμψύχων ἐνδοθεν. διὸ ὥσπερ ἐπὶ τῶν
 5 ἀπαιδευτῶν ἡ σωματικὴ διαφαίνεται κράσις, αἰτία γινομένη τῶν παθῶν
 τούτων, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν πεπαιδευμένων ἡ τῆς ψυχῆς κινητικὴ ἐνέργεια,
 ἡ κινουῖσα καὶ μὴ ὀργῶν τὸ σῶμα ἡ ἀναστέλλουσα τὴν κίνησιν καὶ ὀρ-
 γῶντος. ὁ δὲ Ἀριστοτέλης δτι μὲν κυρία τῆς τούτων ἐγέρσεως τε καὶ κα-
 τοχῆς ἡ λογικὴ ψυχὴ, ὡς ἐναργὲς ὃν ἐκ τῆς ἡθικῆς φιλοσοφίας ἀφῆκε. 45
 10 διὸ καὶ πρὸς τῷ τέλει τοῦδε τοῦ βιβλίου ἄρχειν καὶ κυριεύειν τοῦ σώ-
 ματος καὶ τὸν νοῦν διαβεβαιουῖται. δτι δὲ οὐκ αὐτῆς ἐστὶ τῆς ψυχῆς ἀλλὰ
 τοῦ ζῴου πιστοῦται σωματικὰ πάντα βουλόμενος εἶναι τὰ πάθη τὰ ἐν
 τροπῇ καὶ ἀλλοιωθεῖ, τὴν δὲ ψυχὴν παντὸς ἐξαίρων πάθους, οὐ μόνον ὅση
 χωριστὴ καὶ μένει ἐν ἑαυτῇ, ἀλλὰ καὶ ὅση χρῆται ὡς ὀργάνῳ τῷ σώματι,
 15 καὶ ἐν τῷ κινεῖν ἔστηκεν. ἡ δὲ αὐτοῦ τοῦ ὀργάνου ζωὴ μόνη σὺν τῷ 50
 σώματι τὰ προειρημένα πάθη ἀναδέχεται. ἀλλ' εἰ καθ' αὐτὴν ἀπαθὴς ἡ
 κινουῖσα ψυχὴ, πῶς αὐτὴ παιδευομένη ἀναστέλλει τὰ πάθη; τί δὲ ἡ ἔξω
 αὐτῆς ῥέψασα τῆς βλῆς ἐν ἑαυτῇ ἵσταμένης διοίσει ψυχὴ, εἰ καὶ αὐτὴ
 ἀπαθὴς; ἡ ἐστὶ τις καὶ ἐν ταῖς ἐνεργείαις ὑπόβασις καὶ διαστροφή, ὅπερ
 20 ἕτερον τρόπον πάθος φαμέν, εἰ καὶ μὴ πάθος καλεῖν δεῖ. τὸ γὰρ κυρίως
 πάθος ἔξωθεν πᾶν καὶ ἐν μεταβολῇ τῇ ὑπὸ τινος ἄλλου κινουῖντος· ἡ δὲ
 κινουῖσα ψυχὴ καὶ ἡ χρωμένη τῷ | σώματι οὐκ ἔξωθεν τι δεχομένη οὐδὲ 4^r
 ὑπ' ἄλλου κινουμένη, ἀλλὰ κατ' οἰκείαν ἐνέργειαν καὶ ὑποβαίνει καὶ διε-
 στραμμένως κινεῖ καὶ χρῆται τῷ ὀργάνῳ, τῷ ἀμυδρῶς ἢ παρὰ λόγον ἢ
 25 ἀτάκτως ἢ ὅπως οὖν ἀορίστως ἐνεργεῖν. καὶ ἡ παιδεία μὲν ἴσας τῆς διε-
 στραμμένης ἐνεργείας· ἡ δὲ νοερὰ θεωρία τῆς πρὸς τὸ ἔξω ἀποτεينوμένης
 ἐνεργείας ἐπὶ τὴν οὐσιώδη μετὰστασις. θυμοὶ δὲ καὶ φόβοι καὶ τὰ ὅμοια 6
 μετὰ σωματοειδοῦς ἐγγινόμενα τροπῆς, τὸ δὲ βλον τοῦτο ζωτικά ὄντα κινή-
 ματα, πάθη μὲν ἐστὶ τοῦ ζῴου κατὰ τὴν ὡς ζῴου χαρακτηριστικὴν ζωὴν,
 30 ὑπὸ δὲ τῆς κινούσης ἐγγινόμενα ψυχῆς ἢ ἀτάκτως καὶ ἀμέτρως ὑπὸ τῆς
 ἀορίστως ἐνεργούσης ἢ τεταγμένως ὑπὸ τῆς κατὰ φύσιν καὶ λόγον. δτι δ'
 οὐν κοινὰ τοῦ ἔχοντος σῶμα τὰ τοιάδε πάθη, πρώτη πίστις τὸ ἅμα τούτοις
 πάσχειν τὸ σῶμα, τουτέστι τὸ σωματικὴν ἐγγίνεσθαι μεταβολήν· δευτέρα
 δὲ ἐκ τῶν ἀπαιδευτῶν κατὰ τὰς σωματικὰς κράσεις καὶ διαθέσεις ἢ ἀκι- 10
 35 νητούντων, καὶ ἰσχυρῶν ἐνίοτε συμβαινόντων τῶν ἔξωθεν προσπιπτόντων
 ἡδέων ἢ δυσχερῶν, αἱ δὲ καὶ αὐτὰ παθήματα κέκληκεν, ἡ πέρα τοῦ μέτρου
 κινουμένων, δταν ὀργᾷ τὸ σῶμα, ὡς τὸ πολὺσπερμον πρὸς ἀφροδίσια ἢ
 τὸ ἐκχεχολωμένον πρὸς ὀργήν. δταν δὲ καὶ μηδενὸς ἔξωθεν συμβαίνοντος
 δυσχεροῦς οἱ μελαγχολικώτεροι ἐν φόβοις γίνωνται, φανερωτέρα ἢ ἀπὸ τῆς
 40 τοῦ σώματος διαθέσεως αἰτία τῶν παθῶν, προσκαλουμένη τὴν κινουῖσαν 15

3 τροπὴν A 10 πρὸς τῷ τέλει] Γ 10 14 ἑαυτῇ D: αὐτῇ Aa 25 παιδεία a
 31 τεταγμένως BDa: τεταγμένης A 32 σῶμα Torstrik: σώματα A: σώματος a 39 γί-
 νονται a

αὐτὸ ψυχὴν. ὥσπερ γὰρ ἐρεῖ, ποτὲ μὲν κατάρχουσα ἢ τῆς ψυχῆς ἐνέργεια 4^v
 πρόεισιν εἰς τὸ σῶμα, ὅτε δὲ τὰ τοῦτου πάθη προσκαλεῖται τὴν ἐκείνης
 εἰς ἑαυτὸ ἐνέργειαν, οὐχ ὡς πρὸς τέλος καθάπερ ὁ ἄρτος τὴν ὄρεξιν, ἀλλ' ὡς
 χαρακτηρίσουσιν ἐν αὐτῷ σύμμετρα καὶ οἰκεία τῇ ὑποκειμένῃ κράσει πάθη.

5 p. 403^a 24 Εἰ δ' οὕτως ἔχει, δῆλον ὅτι τὰ πάθη λόγοι ἐνυλοὶ εἰσιν.

Τὴν μὲν ζωτικὴν ἐνέργειαν τοῦ λόγου δηλοῦντος, τὴν δὲ ἀχώριστον 21
 αὐτοῦ πρὸς τὴν σωματικὴν κίνησιν μίξιν τοῦ ἐνόλου, διὰ τὸ τοῦ συνθέτου
 εἶναι τὰ πάθη, ἐπόμενος οὖν τοῖς πράγμασι καὶ ὁ ὀριστικὸς τῶν παθῶν
 λόγος οὐ τὸ ζωτικὸν μόνον ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα παραλήφεται, οἷον τὸ ὀργί-
 10 ζεσθαι κίνησις τις τοῦ τοιουδὶ σώματος ἢ μέρους· μεταβολὴ γὰρ σω-
 ματικὴ καὶ διὰ τοῦτο κίνησις, οὐχ ἀπλῶς δέ, ἀλλὰ τίς, ἐπειδὴ τὸ ὅλον τοῦτο 25
 ζωτικὴ ἐστὶ καὶ ὡς ζῶντος σώματος κίνησις. διὸ καὶ οὐ σώματος ἀπλῶς,
 ἀλλὰ τοῦ τοιουδὶ σώματος, τουτέστι τοῦ ζῶντος, καὶ κατὰ τὸ τοιόνδε ζωῆς
 ζῶντος εἶδος, οἷον ὀρεκτικὸν καὶ αἰσθητικὸν καὶ ἀμυντικόν. ἐνίοτε δὲ οὐ τὸ
 15 ὅλον παραλαμβάνεται σῶμα, ἀλλὰ μέρος τὸ πρῶτως τοῦ πάθους δεκτικόν.
 οἷον τὸ περὶ καρδίαν αἷμα ἢ τὸ αἰσθητικὸν πνεῦμα. καὶ διὰ τοῦτο ἡ
 μέρους ἔφη. τὸ δὲ ἡ δυνάμειος πρόσκειται διὰ τὸ ἐνίοτε τοὺς ὄρους
 τὴν κίνησιν τῆς τοιαύτης πρῶτως λέγειν ζωῆς τῆς τὸ ὄργανον χαρακτηρίζουσης. 30
 ὁ μὲν γὰρ τὴν ὀργὴν εἰπὼν ζέσιν τοῦ περὶ καρδίαν αἵματος ὀρεκτικὴν ἀν-
 20 τιλυπῆσεως, τὴν κίνησιν τοῦ σώματος πρῶτως εἰπὼν τὸ ὕλικόν, ὕστερον τὸ
 εἶδος διὰ τοῦ ὀρεκτικοῦ ἐδήλωσεν· ὁ δὲ ὄρεξιν ἀντιλυπῆσεως ἐκ τοῦ περὶ
 καρδίαν ζέοντος αἵματος τὴν κίνησιν πρῶτως ἔφη τῆς δυνάμειος, τουτέστι
 τῆς τὸ ὄργανον χαρακτηρίζουσης ζωῆς.

p. 403^a 27 Ὑπὸ τοῦδε ἕνεκα τοῦδε.

25 Ἀπαιτεῖ γὰρ πᾶσα κίνησις τὸ ὑφ' οὗ. παραληπτέον οὖν ἐν τοῖς 35
 τελείοις τῶν παθῶν ὀρισμοῖς οὐ τὸ ζῶν μόνον τοιωσθὶ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὸ
 κινεῖν αὐτὸ καὶ τὸ ὡς ὀργάνῳ χρώμενον καὶ τὸ τελικὸν αἷτιον, ἢ ἀληθῶς
 ὄν ἀγαθὸν ἢ φαινόμενον, οἷον ἡ μὲν κατὰ φύσιν σωτηρία ἀγαθόν, ἡ δὲ
 ἄμυνα φαινόμενον.

30 p. 403^a 27 Καὶ διὰ ταῦτα ἤδη φυσικοῦ τὸ θεωρεῖσθαι περὶ ψυχῆς
 ἢ πάσης ἢ τῆς τοιαύτης.

Τοιαύτην μὲν λέγει οὐ μόνον τὴν τὸ ὄργανον εἰδοποιουσαν, ἀλλὰ καὶ
 τὴν ὡς κινητικὴν αὐτοῦ καὶ ὡς ὀργάνῳ χρώμενην, ἢ κινεῖ καὶ ἢ χρῆται, 40
 καὶ τὴν ὅλως πρὸς σῶμα ῥέπουσαν, ἢ ῥέπει· πᾶσαν δὲ πρὸς ταύταις καὶ
 35 τὴν θεωρητικὴν τῆς τῶν ὄντων ἀληθείας κατὰ τε προβολὴν καὶ κατὰ τὴν

1 ἐρεῖ] cf. A 4 p. 408^b 11

4 χαρακτηρίσων αὐτὸ τῇ συμμέτρῳ A

5 εἰ καὶ a

23 τῆς post ὄργανον transposuit a

24 ἢ ἕνεκα A

25 ἀπαιτεῖ — οὐ om. a

26 καὶ om. A

30 τὸ om. a

εἰς τὴν οὐσίαν τὴν ἐνέργειαν συναιρουῦσαν. ἐπεὶ γὰρ μία καὶ πολλὴ ἡ τῆς 4^α
 ψυχῆς οὐσία, καθὼς μὲν μία καὶ ἡ αὐτὴ τῇ ὑποκειμένῃ ᾧ τε μονίμως
 καὶ ποτὲ κατὰ προβολὴν θεωροῦσα καὶ πρὸς σῶμα ἀπονέουσα καὶ χρω-
 μένη τῇ σώματι καὶ κινουσα αὐτό, περὶ πάσης ἂν δόξειεν ὁ φυσικὸς ποι-
 5 εῖσθαι λόγον· τῆς γὰρ ὅλης ἐφάπτεται ὁ καθ' ὅτιον αὐτὴν θεωρῶν· καθὼς 45
 δὲ διαφορεῖται ὡς οὐ μία μόνον ἀλλὰ καὶ πολλὴ οὖσα, ὁ κατὰ τὸ ἀχώ-
 ριστον αὐτὴν θεωρῶν οὐ περὶ πάσης ἂν θεωροίη, ἀλλ' ἰδίως περὶ τῆς
 ἀχωρίστου σωμάτων ὅπως οὖν καθὼς τοιαύτη.

p. 403^a 29 Διαφερόντως δ' ἂν ὀρίσαιοτο ὁ φυσικὸς τε καὶ διαλε-
 10 κτικὸς ἕκαστον αὐτῶν.

Ἐπειδὴ διώριται ὅλη τῆς ψυχικῆς οὐσίας ὁ φυσικὸς ἀντιλαμβάνεται, 51
 καθ' ὅσον ἐστὶ σωμάτων ἀχώριστος, καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ τῆς γνώσεως
 ἀφορίζει ἐπόμενον τοῖς πράγμασι. τὸ γὰρ ὅσον αὐτῆς σωμάτων ἀχώριστον,
 ὡς πέφυκε, καὶ νοεῖσθαι δεῖ κατὰ τὴν τοῖς οὖσιν ἀκολουθοῦσαν νόησιν,
 15 τοῦτέστιν ὡς ἀχώριστον καὶ αὐτό. δύο τε ἅμα τὸ ζωτικὸν εἶδος καὶ τὸ
 σῶμα, οὐπὲρ ἐστὶν ἀχώριστον, ὁ τοῖς πράγμασιν ἀκολουθῶν εἴσεται. ὁ δὲ 5^α
 μὴ ὡς ἀχώριστον τὴν ἀχώριστον θεωρῶν ζωὴν ἐπιπολαιότερον αὐτῆς καὶ
 οὐκ ἐκ βάθους ἀντιλαμβάνεσθαι ἔοικεν, καὶ διὰ τοῦτο λογικῶς τε καὶ δια-
 λεκτικῶς· τὴν γὰρ ἐπιπολαιότεραν καὶ οὐ πραγματειώδη γινώσιν λογικὴν
 20 καὶ διαλεκτικὴν εἴθε προσαγορεύειν ὡς δοξαστικὴν καὶ οὐκ ἐπιστημονικὴν.
 ὁ τοίνυν φυσιολόγος ἐπιστημονικὸς ὢν καὶ ὡς ἀχώριστον εἴσεται, καὶ ὅπως 6
 ἀχώριστον, καὶ ὁποῖόν τι τὸ τῆς ζωῆς εἶδος, περὶ οὗ ὁ λόγος, καὶ τίνος
 σώματος ἀχώριστον. ἐν δὲ τῇ λέξει προειπῶν διαφερόντως ὀρίζεσθαι τὸν
 τε φυσικὸν καὶ τὸν διαλεκτικὸν ἕκαστον αὐτῶν τῶν τῆς ζωῆς εἰδῶν καὶ
 25 παθῶν, ἐπὶ ὑποδείγματος τῆς ὀργῆς τὸ διαφέρον παραστήσαι θελήσας τὸν
 μὲν εἶναι μόνου τοῦ εἶδους φησί, τὸν δὲ μόνης τῆς ὕλης· οὐ τὸν φυσικὸν
 μόνης τῆς ὕλης λέγων (σαφῶς γὰρ ἄμφω τὸν φυσικὸν παραλαμβάνειν ἔρεϊ),
 ἀλλὰ σκοπὸν θέμενος τὴν διαφορὰν ἰδεῖν τοῦ τε φυσικοῦ καὶ τοῦ διαλεκτικοῦ 10
 διαιρεῖ καθολικώτερον, ὅσοι ἂν νομισθεῖεν γίνεσθαι τῆς ὀργῆς ὄροι, ἐν οἷς
 30 καὶ ὁ ἐκ τῆς ὕλης παρεληπτὰ διὰ τὸ τέλειον τῆς διαιρέσεως. ὁ μὲν οὖν
 ἐκ τῆς ὀρέξεως τοῦ εἶδους, ὁ δ' ἐκ τοῦ περικαρδίου θερμοῦ τῆς ὕλης.
 ἐπιφέρει δὲ καὶ τὸν ἐξ ἀμφοῖν διὰ τῶνδε.

p. 403^b 2 Ὁ μὲν γὰρ λόγος, ὁ δὲ τοῦ πράγματος· ἀνάγκη δ' εἶναι
 τοῦτον ἐν ὕλῃ τοιαύτῃ, εἰ ἔσται.

35 Οὐχ ὡς ὁ φιλόσοφος ἐξηγεῖται Πλούταρχος, ἀντιδιαρῶν τὸν λόγον πρὸς 17
 τὸν τοῦ πράγματος, ἀλλ' εἰπὼν τὴν ὀρεξιν τῆς ἀντιλυπῆσεως εἶδος εἶναι

5 ὕλης a 6 μόνη a 10 ἕκαστα A 15 τό τε a 16 οὐπὲρ ἐστὶν ἀχώ-
 ριστον om. a 31 περὶ καρδίας a 33 ὁ δὲ Aa Arist. de An. libri quattuor Bekkeri,
 interpretantur Plutarchus et Simplicius (cf. p. 22, 1): εἶδος duo codd. Arist., sententiae
 certe accommodatius 35 ὁ om. A

καὶ λόγον, τὸν δὲ λόγον τοῦ πράγματος εἶναι φησι, τουτέστι τὸ εἶδος, ὅ-
καθ' ὃ εἰδοποιεῖται ἡ ὁρμή. ἐπεὶ δὲ σύνθετος ἡ ὁρμή, ἀνάγκη καὶ τὸν λόγον
καὶ τὸ εἶδος ἐν ὕλῃ ὁρᾶν, εἰ ἔσται, ἐπειδὴ τὸ εἶναι αὐτῷ οὐκ ἄνευ ὕλης. 20
εἴτα καὶ ἐπὶ τῆς οἰκίας τὸ εἶδος ἰδίᾳ καὶ ἰδίᾳ τὴν ὕλην εἰπὼν τὸν ἐξ
5 ἀμφοῖν προστίθῃσιν.

p. 403^b6 Ἐτερος δ' ἐν τούτοις

Ἐν ξύλοις δηλαδὴ καὶ λίθοις καὶ πλίνθοις τὸ εἶδος, τουτέστι τὸ σκέ-
πασμα, προσθεῖς καὶ τὸ τέλος, ἐπειδὴ ἐν τοῖς τεχνητοῖς διώριστα τὸ οὐ 25
ἔνεκα ἐκ τοῦ εἶδους. διακρίνας δὴ τοὺς ὅρους ζητεῖ λοιπόν, τίς ἐκ τούτων
10 ὁ φυσικός, καὶ ἐγκρίνει εἶναι τὸν ἐξ ἀμφοῖν.

p. 403^b9 Ἐκείνων δὲ δὴ τίς ἐκάτερος;

Ὁ τε περὶ τὴν ὕλην καὶ ὁ περὶ μόνον τὸν λόγον. δοκεῖ δέ μοι τὸν μὲν
περὶ τὴν ὕλην ἀφίεναι, ἐνδεικνύμενος μηδένα ποτὲ ἐκ μόνης ὀρίζεσθαι τῆς
ὕλης, διὰ δὲ τῶν ἐπιφερομένων διακρίνειν καθολικῶς τοὺς περὶ τὸν λόγον 30
15 ὀρισμούς. τῶν γὰρ ἐνύλων λόγων τῶν μὲν ὄντων οὐσιωδῶν, καθ' οὓς
οὐσίαι τὰ σύνθετα, οἷος ὁ τῆς ὀριστικῆς τῶν ζώντων ζωῆς ὃ τε τοῦ πυρὸς
καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων, καὶ ἔτι ὁ τῶν ἐκ τούτων συνθέτων, τῶν δὲ ἐπο-
μένων ταῖς οὐσίαις πάντων τῶν κατὰ τὰ συμβεβηκότα λόγων, καὶ τούτων
τῶν τε ὡς οὐσιῶν καὶ τῶν ὡς συμβεβηκότων λόγων τῶν μὲν ὡς ἀχω-
20 ρίστων τῆς ὕλης, ἥπερ καὶ ἔχει φύσεως, νοουμένων, τῶν δὲ ὡς καθ' ἑαυ-
τοὺς ὄντων ἐπινοουμένων, περὶ πάντων μὲν αὐτῶν τῶν τε οὐσιωδῶν καὶ 35
τῶν ὡς συμβεβηκότων ἐνύλων λόγων, οὐ χωριστῶν ὄντων καὶ ὡς μὴ χω-
ριστῶν, μόνος ἔσται ὁ φυσικός.

p. 403^b9 Οὐ γὰρ ἔστι τις, φησὶν, ὁ περὶ τὰ πάθη τῆς ὕλης τὰ μὴ
25 χωριστά, μηδ' ἢ χωριστά, ἀλλ' ὁ φυσικός περὶ πάντα τὰ τοῦ
τοιουδὲ σώματος καὶ τῆς τοιαύτης ὕλης ἔργα καὶ πάθη.

Ἔργα καὶ πάθη τοὺς ἐνύλους καλῶν λόγους, οὓς πάντας τοὺς τε οὐ- 40
σιώδεις καὶ τοὺς συμβεβηκότας μόνος ὁρᾷ ὁ φυσικός ἀχωρίστους ὄντας ὡς
ἀχωρίστους.

30 p. 403^b12 Ὅποσα δὲ μὴ ἴ τοιαῦτα, ἄλλος.

Τουτέστι μὴ ἢ ἀχώριστα, ἀλλ' ὡς χωριστά, ἄλλος· ὁ γὰρ διαλεκτικός,
ὃς καὶ τοὺς οὐσιώδεις ὡς καθ' ἑαυτοὺς ὄντας ἔπινοεῖ.

1 δὲ om. a 4 οἰκίας ἰδίᾳ a ἰδίᾳ (post εἶδος) om. a 8 τὸ οὐ — 9 εἶδους] requiritur
τὸ εἶδος ἐκ τοῦ οὐ ἔνεκα 11 δὴ τίς ex Arist. scripsi: δὴ τις Aa 14 διακρίνειν D:
διακρίνει Aa 16 ζώντων D: ζώων Aa 21 μὲν om. a 24 οὐ γὰρ] ἢ οὐκ a
φησὶν om. a 25 ἀλλ' ὁ — 26 ὕλης repetit a πάντα τὰ τοῦ] ἀπανθ' ὅσα a
27 ἔργα καὶ πάθη om. A